

ความต้องการส่งเสริมในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร
ที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อําเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

นางสาวพัชรินทร์ เกษขจร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

พ.ศ. 2566

Need for Extension in the Extension of Rice Production According to
Good Agricultural Practice Standard of Rice Collaborative Farming
Farmers in Phu Wiang Sub-district, Khon Kaen Province

Miss. PATCHARIN KESCAJON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความต้องการส่งเสริมในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
ชื่อและนามสกุล	นางสาวพัชรินทร์ เกษขจร
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ [พิมพ์วันที่สอบได้ผลผ่านที่นี่]

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิศจิรต์ คำมณี)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการส่งเสริมในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย นางสาวพัชรินทร์ เกษขจร รหัสนักศึกษา 2659001651

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินี
นุช ครูทเมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)สภาพทั่วไปทางสังคม และเศรษฐกิจของ
เกษตรกร 2)การผลิตข้าวของเกษตรกร 3)ความรู้และการปฏิบัติการผลิตข้าวตามมาตรฐานการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4)ปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 5)ความ
ต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ
เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 513 คน กำหนดกลุ่ม
ตัวอย่างใช้สูตรทาโร ยามาเนระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 คน สุ่ม
แบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ใน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด
ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1)เกษตรกร
มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 59.01 ปี จบประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือน 3.99 คน
ประสบการณ์ในการทำนา 33.93 ปี อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ถือ
ครองที่ดินของครัวเรือน ใช้เงินทุนของตนเอง รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 172,127.55 บาท รายได้
นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 45,624 บาท หนี้สินเฉลี่ย 25,182.22 บาท 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก
ข้าวพันธุ์กข 6 ใช้เมล็ดพันธุ์ซื้อจากหน่วยงานราชการ ทำนาหว่านข้าวแห้ง ไถกลบตอซังก่อนปลูก
ข้าว สูตรปุ๋ยที่ใช้คือ 16-16-8 โรคและแมลงที่พบมากได้แก่ โรคใบจุดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดสี
น้ำตาล กำจัดโดยใช้สารเคมี เกี่ยวข้าวรวงข้าวมีอายุ 25 -35 วัน จากวันออกดอก 3)เกษตรกรมี
ความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความรู้น้อยที่สุด คือ การทำป้ายบันทึกข้อมูล และการปฏิบัติใน
ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจ 4)ปัญหาที่พบใน
ระดับมาก คือ การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล 5)ความต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย
ต้องการความรู้อันดับหนึ่ง คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการส่งเสริมที่

ต้องการอันดับหนึ่ง คือ การส่งเสริมรายบุคคลจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรับรอง การสนับสนุน
ต้องการอันดับหนึ่ง คือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ ความต้องการ ผลิตข้าว มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Thesis title: “Need for Extension in the Extension of Rice Production According to Good Agricultural Practice Standard of Rice Collaborative Farming Farmers in Phu Wiang Sub-district, Khon Kaen Province ”

Researcher: “Miss. PATCHARIN KESCAJON”; ID: “2659001651”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Ponsaran Saranrom;(2) Sineenuch Khрутmuang Sanserm ;

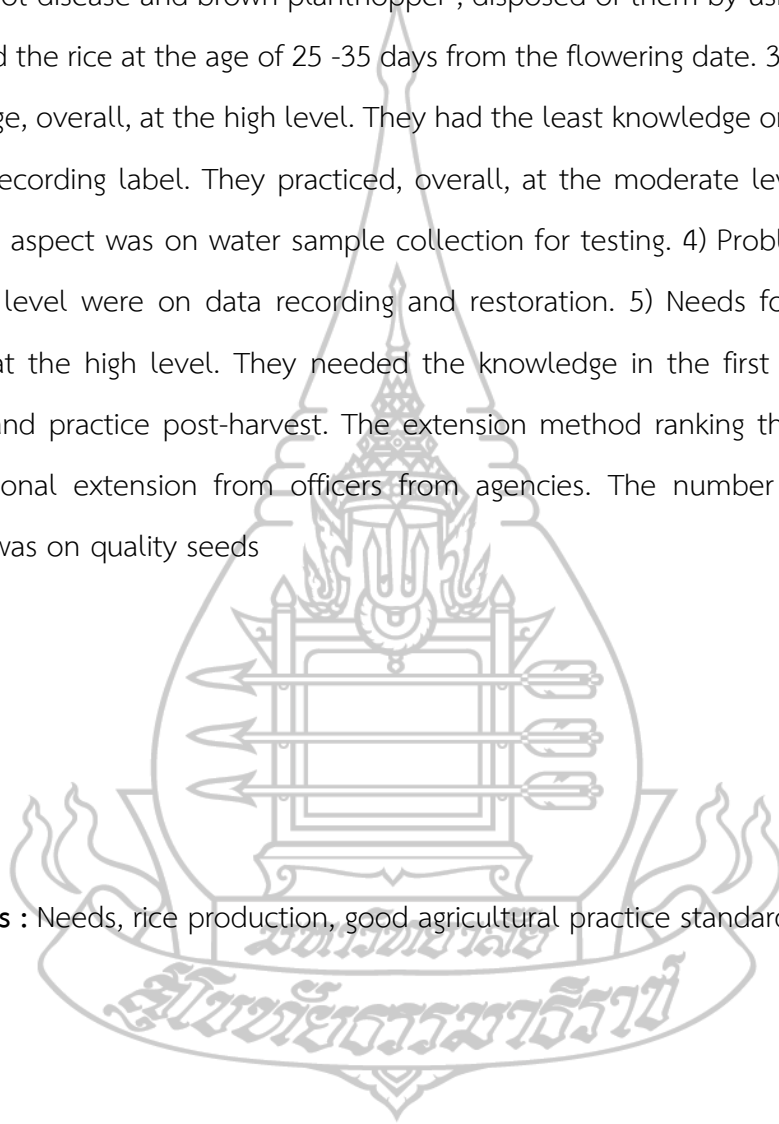
Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general social and economic conditions of farmers 2) rice production of farmers 3) knowledge and practice of rice production according to good agricultural practice standard 4) problems regarding rice production according to good agricultural practice standard 5) needs for the extension in rice production according to good agricultural practice standard. The population of this study was 513 farmers who were members of rice collaborative farming in Phu Wiang district, Khon Kaen province. The sample size of 225 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.06 through simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics applied in the study were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the research found that 1) more than half of the farmers were female with the average age of 59.01 years old, completed primary school education, had average member in the household of 3.99 people, had the average experience in rice farming of 33.93 years, had the main occupation as farmers and the secondary occupation as general general contractor. Most of them owned their own household land, spend their personal funding, earned the average income from the agricultural sector of 172,127.55 Baht, earned the average income outside of the agricultural sector of 45,624 Baht, and had the average debt of 25,182.22 Baht. 2) Most of the

farmers grew Gorkhor 6 rice , used the seeds from the public agencies, did the dry seed broadcasting, ploughed the straws prior to rice production ทำ, applied the fertilizer with the formula 16-16-8, commonly found disease and insect such as brown spot disease and brown planthopper , disposed of them by using chemicals, harvested the rice at the age of 25 -35 days from the flowering date. 3) Farmers had knowledge, overall, at the high level. They had the least knowledge on the creation of data recording label. They practiced, overall, at the moderate level. The least practiced aspect was on water sample collection for testing. 4) Problems faced at the high level were on data recording and restoration. 5) Needs for knowledge, overall, at the high level. They needed the knowledge in the first place on the harvest and practice post-harvest. The extension method ranking the first aspect was personal extension from officers from agencies. The number one support needed was on quality seeds

Keywords : Needs, rice production, good agricultural practice standard

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณิงรัตน์ คำมณี ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ อาจารย์ ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ติดตามให้ คำปรึกษาตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว ผู้นำชุมชนทุกท่านที่ช่วยประสานงาน ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ และพี่น้องเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอกูเวียงในการเก็บ รวบรวมข้อมูลสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จนได้ข้อมูลในการสัมภาษณ์สมบูรณ์ครบถ้วน ขอขอบคุณบิดา มารดา น้องชาย และเพื่อนๆ ที่คอยเป็นกำลังใจพร้อมทั้งความห่วงใยเสมอมา ผู้วิจัยถือว่าเป็นสิ่งที่มี คุณค่าอย่างยิ่งส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้มี ประโยชน์ต่อการศึกษาและการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คุณประโยชน์และความดี ที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวพัชรินทร์ เกษขจร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญ.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.2. วัตถุประสงค์.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.3. กรอบแนวคิด.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.4. ขอบเขตการวิจัย.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
2.1. บริบทของอำเภอ.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
2.2. การผลิตข้าวของเกษตรกร.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
2.3. หลักการปฏิบัติตามมาตรฐานที่ดีทางการเกษตร.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
2.4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
2.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32

บทที่ 3 วิธีวิจัย	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
3.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
3.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
4.1. สภาพทั่วไปเกษตรกร	50
4.2. สภาพทั่วไปการผลิตข้าว.....	57
4.3. ความรู้และการปฏิบัติ.....	62
4.4. ปัญหาของเกษตรกร.....	73
4.5. ความต้องการของเกษตรกร.....	77
บทที่ 5 สรุปการวิจัย.....	82
5.1. สรุปผล	82
5.2. อภิปราย.....	88
5.3. ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	125
ประวัติผู้วิจัย	163

สารบัญตาราง (ถ้ามี)

หน้า

ตารางที่ 1.1 ตาราง Styles ..... ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก

สารบัญรูปภาพ (ถ้ามี)

หน้า

ภาพที่ 1.1 เริ่มต้นสร้างสารบัญ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.2 ตัวอย่างการUpdate สารบัญ 1.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.3 ตัวอย่างการUpdate สารบัญ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.4 ขั้นตอนการเพิ่มสารบัญ 1.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.5 ขั้นตอนการเพิ่มสารบัญ 2.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.6 ขั้นตอนการเพิ่มสารบัญ 3.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.7 การใช้ Styles.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.8 หน้าต่าง Caption	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.9 การใส่สมการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 1.10 การอ้างอิงสมการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชหลักเศรษฐกิจของประเทศไทย เน้นการบริโภคเป็นหลักและส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ในปี 2566 ส่งออกปริมาณ 8,763,266 ตัน มูลค่า 178,188.66 ล้านบาท ส่งออกเป็นอันดับที่สองของโลกรองจากประเทศอินเดีย ผลผลิตรวม 26,711,735 ตัน และผลผลิตเฉลี่ย 449 กิโลกรัม/ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าว 62,838,047 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 38,577,000 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของประเทศ แต่ยังขาดการส่งเสริมและพัฒนาที่ต่อเนื่องเพื่อรับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐานตรงตามสายพันธุ์ไม่มีข้าวพันธุ์อื่นปนเปื้อนยังไม่มีเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ทำให้ผลิตข้าวไม่มีมาตรฐานรับรอง

อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด 136,349 ไร่ จากพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอทั้งหมด 147,195.07 ไร่ เกษตรกรปลูกข้าวจำนวน 11,192 ครัวเรือน พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดได้แก่ พันธุ์ข6 พันธุ์ขาวดอกมะลิ105 พันธุ์ข15 และพันธุ์อู่เตี้ย ตามลำดับ โดยปัญหาข้าวที่พบในพื้นที่อำเภอเวียงคือปริมาณผลผลิตต่ำ ข้าวจำหน่ายไม่ได้ราคาเท่าที่ควรขาดอำนาจการต่อรองจากผู้รับซื้อ ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเนื่องจากใช้เมล็ดพันธุ์เดิมเป็นเวลานาน (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2566)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงจึงส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งแปลงใหญ่ข้าวตามความสมัครใจของเกษตรกรเพื่อแก้ไขปัญหาและเป็นต้นแบบใน

การดำเนินงาน โดยร่วมกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวรวมอบป้จจัยการผลิตได้แก่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เครื่องมือทำการเกษตร เช่น รถไถ รถเกี่ยวข้าว และปัจจัยการผลิตอื่นๆ รวมถึงการส่งเสริมอบรมเพื่อเกษตรกรมีความรู้การผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรสามารถขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว มีผลผลิตที่ปลอดภัยบริโภค แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จจากสาเหตุต่างๆ เช่น เกษตรกรลดพื้นที่ทำนาเนื่องจากข้าวราคาตกต่ำ ผลผลิตลดลง ความไม่พร้อมของตัวเกษตรกรเอง ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตั้งแต่เริ่มเพาะปลูก ราคาปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น เมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

หากยังเกิดปัญหาต่อไป เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวอาจประสบปัญหาเดิมดังเช่นปีที่ผ่านมา ผู้วิจัย ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ในการผลิตสินค้าการเกษตรที่ดีเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มมูลค่าสินค้า เป็นข้อมูลแนวทางในการ แก้ไขปัญหา และต้นแบบการพัฒนาสินค้าเกษตรในพื้นที่ของเกษตรกรที่มีความสนใจต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัด

ขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

แปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

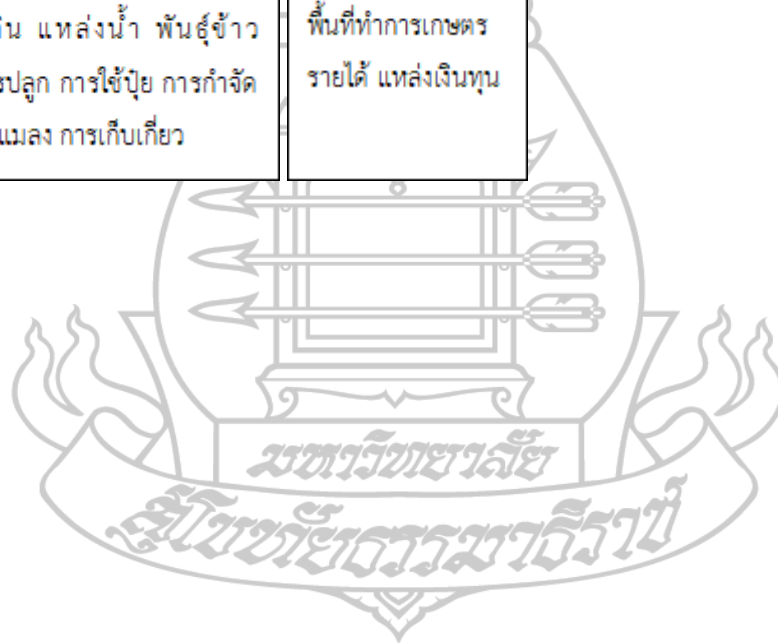
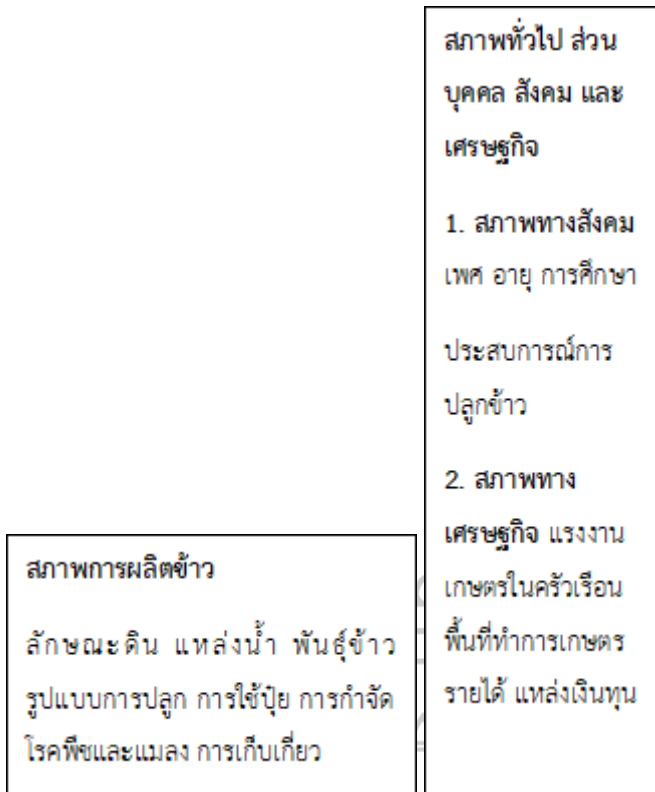
ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.5 เพื่อศึกษาการความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

แปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ความรู้ของเกษตรกร
เกี่ยวกับการผลิตข้าวตา
มาตรฐานการปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดี

- 1.พื้นที่ปลูก
- 2.แหล่งน้ำ
- 3.การใช้วัตถุอันตรายทาง
การเกษตร
- 4.การจัดการคุณภาพใน
กระบวนการผลิตก่อนการ
เก็บเกี่ยว
- 5.การเก็บเกี่ยวและการ
ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
- 6.การขนย้ายเก็บรักษา
และการรวบรวมผลผลิต
- 7.การบันทึกข้อมูลและการ
จัดเก็บข้อมูล

ความต้องการในการส่งเสริมการ
ผลิตข้าว ตามมาตรฐานการปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี

ความต้องการความรู้

ความต้องการวิธีการส่งเสริม

ความต้องการผู้ส่งเสริม

ความต้องการสนับสนุน

ปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาพื้นที่ปลูก

ปัญหาแหล่งน้ำ

ปัญหาการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

ปัญหาการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

ปัญหาการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ปัญหาการขนย้ายเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต

ปัญหาการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.2 **ขอบเขตด้านประชากร** เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอ ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

4.3 **ขอบเขตด้านสถานที่** แปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

4.4 **ขอบเขตเชิงเวลา** ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม ถึง กรกฎาคม พ.ศ.2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง มาตรฐานในการเพาะปลูกและ เก็บเกี่ยวที่ถูกต้องและ

เหมาะสม

5.2 การผลิตข้าว หมายถึง วิธีการผลิตข้าวของเกษตรกร ได้แก่ ลักษณะการทำนา พันธุ์ข้าว การใช้ปุ๋ย

การกำจัดวัชพืช การกำจัดแมลง แหล่งน้ำ แรงงานเก็บเกี่ยว การขายข้าว

5.3 การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการไปตามแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ

เกษตรกร

5.4 ความรู้ หมายถึง ประสบการณ์และความรู้ ในการปลูกข้าวตามแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.5 ปัญหาการส่งเสริม หมายถึง การปฏิบัติของเกษตรกรที่ไม่สามารถได้ตามแนวทางการมาตรฐาน

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.6 ความต้องการส่งเสริม หมายถึง ความต้องการความรู้ ปัจจัยสนับสนุน ของเกษตรกรในด้านพื้นที่

ปลูก แหล่งน้ำ การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การ

เก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้ายเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกข้อมูลและ

การจัดเก็บข้อมูล

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกร ทราบข้อมูลความรู้การปลูกข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้ผลผลิตข้าวมีประสิทธิภาพที่ดี

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ได้รับข้อมูล แนวการปฏิบัติ ความต้องการ ปัญหา ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อนำไปแก้ไขปัญหา และส่งเสริมสนับสนุนให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจ

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบปัญหา ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว และสามารถนำข้อมูลไปกำหนดแผนพัฒนาการผลิตข้าวในพื้นที่อื่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วย

1. บริบทของอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
2. การผลิตข้าวของเกษตรกร
3. หลักการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดี
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

บริบทของอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (สำนักงานเกษตรอำเภอภูเวียง, 2566) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สภาพพื้นที่

อำเภอภูเวียง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ประมาณ 621.6 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่นระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอภูเวียง ปี 2566

ทิศเหนือ

ติดต่อกับ อำเภอหนองน้ำคำ

ทิศตะวันออก

ติดต่อกับ อำเภอหนองเรือ

ทิศใต้

ติดต่อกับอำเภอหนองเรือ

ทิศตะวันตก

ติดต่อกับอำเภอเวียงเก่า

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นเทือกเขารูปรางคล้ายแอ่งกระทะ พื้นที่ตอนกลางของแอ่งมีลักษณะเป็นที่ราบ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม สภาพพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.2.1 ที่ราบนอกหุบเขาไม่ติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ ประกอบด้วยพื้นที่ 5 ตำบล ได้แก่

ตำบลบ้านเรือ ตำบลสงเปือย ตำบลนาชุมแสง ตำบลหนองกุงธนสาร และตำบลภูเวียง

1.2.2 ที่ราบติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ ประกอบด้วยพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลดินด้า

ตำบลหัวาทอง ตำบลทุ่งชมพู ตำบลนาหว้า ตำบลหนองกุงจีน และตำบลกุดขอนแก่น

1.3 ลักษณะของดิน

1.3.1 กลุ่มชุดดินที่ 18 เป็นกลุ่มชุดดินที่มากที่สุดกระจายทั่วไป

ชุดดิน : ชุดดินชลบุรี (Cb) ชุดดินไชยา (Cya) ชุดดินโคกสำโรง (Ksr) และ ชุดดิน เขาย้อย

(Kyo) มีลักษณะเด่นคือ กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกิริยาดินกลางหรือเป็นด่าง การ

ระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

1.3.2 กลุ่มชุดดินที่ 25

ชุดดิน : ชุดดินกันตัง (Kat) ชุดดินอัน (On) ชุดดินเพ็ญ (Pn) ชุดดินพะยอมงาม (Pym) ชุดดินสะท้อน (Stn) ชุดดินทุ่งค้าย (Tuk) และชุดดินย่านตาขาว (Yk) ลักษณะเด่นคือ ดินตื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นด่างเล็กน้อย การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

1.3.3 กลุ่มชุดดินที่ 36

ชุดดิน : ชุดดินเพชรบูรณ์ (Pe) ชุดดินปราณบุรี (Pr) และชุดดินสีคิ้ว (Si) ลักษณะเด่นคือ กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

1.3.4 กลุ่มชุดดินที่ 40

ชุดดิน : ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดิน ห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl) ลักษณะเด่นคือ กลุ่มดินร่วนหยาบถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะร้อนชื้น จะมีฝนตกเป็นช่วงๆตลอดฤดูฝน ในช่วงฤดูหนาวอากาศจะแห้งแล้ง แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน

เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม-เดือนเมษายน

ฤดูฝน

เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์

1.5 ด้านประชากร

ครัวเรือนจำนวน 22,617 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 71,788 คน แบ่งเป็นเพศชาย 35,568 คน เพศหญิง 36,220 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2566)

1.6 แหล่งน้ำชลประทาน

อำเภอภูเวียง มีลำน้ำบอง เป็นแม่น้ำสายหลักซึ่งไหลมาจากเทือกเขาภูเวียง และมีฝายกักเก็บน้ำ ดังนี้

1.6.1 ฝายลำห้วยของตอนบน ระหว่างบ้านสวนกล้วย ม.6 ต.บ้านเรือกับบ้านหนองทุ่ม ม.2 ต.ดินด้า สร้างเมื่อ พ.ศ.2550

1.6.2 ฝายลำห้วยของตอนกลาง บ้านดินด้า ม.7 ต.ดินด้า สร้างเมื่อ พ.ศ. 2530

1.6.3 ฝายลำห้วยของตอนกลาง บ้านดินด้า ม.1 ต.ดินด้า สร้างเมื่อ พ.ศ. 2550

1.6.4 ฝายลำห้วยของตอนล่าง ดินด้า ม.1 ต.ดินด้า สร้างเมื่อ พ.ศ. 2540

1.7 สภาพทางเศรษฐกิจ

ด้านสภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอภูเวียง โดยทั่วไปราษฎรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ อ้อย และมันสำปะหลัง ส่วนอาชีพรอง ได้แก่ การประมง รับจ้าง และค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 64,965 บาท/คน/ปี

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม เช่น โครงการแปรรูปปลา โครงการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจบ้าน

อนุรักษ์ควายไทย ผลผลิตการเกษตร ฯลฯ ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ

17.3 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่ทำในฤดูฝน ส่วนฤดูแล้งพื้นที่สำหรับใช้ทำการเกษตรจะลดลงเหลือเพียงเฉลี่ยครัวเรือนละ

5 ไร่ เนื่องจากมีปริมาณน้ำที่ใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ

กล่าวโดยสรุปคือ บริบทของอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ที่ตั้ง อาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิอากาศ กลุ่มดิน และแหล่งน้ำ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลต่างๆมากำหนดเป็นตัวแปร

ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สังคม เศรษฐกิจ ของการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าว

ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

2. การผลิตข้าวของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรเพื่อนำมาอธิบายการผลิตข้าวของเกษตรกรแปลง

ใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย พันธุ์ข้าว การเตรียมดิน รูปแบบการทำนา ไร่และ

แมลงศัตรูพืชที่พบ รายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลด้านการเกษตร

อำเภอภูเวียงมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 201,382 ไร่ มีครัวเรือนเกษตรกร 11,142 ครัวเรือน พืช

เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย โดยข้าวเป็นพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด เป็นพื้นที่ปลูกข้าวมาก

ถึง 136,139 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นการทำนาแบบนาหว่าน ให้ผลผลิตเฉลี่ย 400 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตร

อำเภอภูเวียง, 2566)

2.2 พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก

2.2.1 ข้าวเจ้า ได้แก่ กข15 หอมมะลิ105

2.2.2 ข้าวเหนียว ได้แก่ กข6 กข10 และข้าวพันธุ์พื้นเมือง

2.3 การปลูกข้าวของเกษตรกร

2.3.1 การเตรียมดิน

- 1) การไถตะ เป็นการไถครั้งแรก เพื่อช่วยพลิกดินชั้นล่างขึ้นมาสัมผัสรับ

ออกซิเจน และเป็นการตากดินทำลายวัชพืช โรคพืชบางชนิด

- 2) การไถแปร เป็นการไถครั้งที่สอง ทำหลังจากไถตะ และตากดินไว้

ประมาณ 1-2 สัปดาห์แล้ว จึงทำการไถแปรโดยการไถในครั้งนี้จะช่วยพลิกเอาดินที่กลบไว้ขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อ

ทำลายวัชพืชที่ขึ้นใหม่และเป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลง

2.3.2 รูปแบบการทำนาของเกษตรกร

- 1) การทำนาดำ เป็นการนำเมล็ดข้าวไปเพาะในแปลงที่เตรียมไว้สำหรับเพาะกล้า ให้งอกเป็น

ต้นกล้า แล้วถอนต้นกล้าไปปักดำในแปลงนาที่เตรียมไว้

- 2) การทำนาหว่าน เป็นการหว่านเมล็ดข้าว มี 2 วิธี คือ

- (1) การหว่านข้าวแห้ง มักใช้วิธีนี้ในเขตนาน้ำฝนหรือในพื้นที่ที่ควบคุมน้ำ

ไม่ได้ โดยเมล็ดพันธุ์ที่หว่านไม่ได้เพาะให้งอกเสียก่อนเรียกอีกอย่าง คือ หว่านสำรวย เป็นการหว่านคอยฝนใน

สภาพดินแห้ง โดยหว่านหลังจากไถแปร เมื่อฝนตกลงมาเมล็ดข้าวที่หว่านไว้จะไ้งอก บางกรณีเพื่อป้องกันการ

ทำลายของศัตรูข้าว จะมีการคราดกลบเมล็ดหลังการหว่าน ซึ่งอาจเรียกว่าหว่านคราดกลบ อีกกรณีหนึ่งเป็นการ

หว่านในสภาพดินเปียก คือ มีฝนตกเมื่อใดแปรแล้ว ก็หว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวตามทันทีแล้วคราดกลบ วิธีนี้เรียกว่า

หว่านหลังซีไถ

(2) การหว่านข้าวตม หรือหว่านข้าววงอก หรือหว่านเพาะเลย เป็นการ

หว่านโดยการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีการเพาะในหังอกกล้า คือ แซ่น้ำสะอาด 12 – 24 ชั่วโมง แล้วนำไปหุ้ม 30 –

48 ซม. จนเมล็ดข้าวมีรากงอกยาวประมาณ 1 – 2 มิลลิเมตร ที่เรียกว่า ตุ่มตา แล้วจึงหว่านลงในพื้นที่นา ที่

เกษตรกรได้เตรียมไว้อย่างดี คือ การไถตะ การไถแปร และการทำเทือกจนราบเรียบโดยวิธีนี้บางกรณีในเขตหน้า

น้ำฝนจะทำให้ควบคุมปริมาณน้ำได้ยาก เกษตรกรจำเป็นต้องหว่านเมล็ดข้าวในเทือกที่มีน้ำขัง แต่ในเขต

ชลประทานควรระบายน้ำให้เทือกอยู่ในระดับพอดี โดยให้เกษตรกรสังเกตจากเมล็ดข้าวที่หว่านจะจมในเทือก

ประมาณครึ่งหนึ่งของเมล็ดแวนอนเมื่อ ข้าววงอกแล้วค่อยๆระบายน้ำเข้านา แต่ไม่ให้อยุ่นต้นข้าว

2.3.3 โรคและแมลงศัตรูพืชสำคัญที่พบ

1) โรคใบขีดสีน้ำตาล ลักษณะแผลที่ใบข้าวมีเป็นขีดๆ สีน้ำตาลขนานไปกับเส้นใบข้าว มัก

พบในระยะข้าวแตกกอ แผลไม่กว้าง ตรงกลางเล็กและไม่ร่อยข้าวที่แผล ต่อมาแผลจะขยายมาติดกัน แผลจะมี

มากตามใบล่างและปลายใบ ใบที่เป็นโรคจะแห้งตายจากปลายใบก่อน ต้นข้าวที่เป็นโรครุนแรงจะมีแผลสี

น้ำตาลที่ขี้อต่อใบได้เช่นกัน เชื้อนี้สามารถเข้าทำลายคอรวงทำให้คอรวงเน่าและหักพับได้

2) โรคใบจุดสีน้ำตาล พบมากในระยะแตกกอ แผลมีลักษณะเป็นจุดสีน้ำตาล รูปกลมหรือรูป

ไข่ ขอบนอกสุดของแผลมีสีเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1 มิลลิเมตร แผลที่มีการพัฒนาเต็มที่ขนาด

ประมาณ 1-2 x 4-10 มิลลิเมตร บางครั้งพบแผลไม่เป็นวงกลมหรือรูปไข่ แต่จะเป็นรอยเปื้อนคล้ายสนิมกระจัด

กระจาย ทั่วไปบนใบข้าว

3) โรคใหม่ ระยะเวลาที่ไบบีมีแผลจุดสีน้ำตาล คล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล ถ้าระบาด

รุนแรงลำข้าวจะแห้งและพุ่มตาย อาการคล้ายถูกไฟไหม้ (blast)

ระยะแตกกอ พบได้ที่ใบ กาบใบ ข้อต่อของใบ และข้อต่อของลำต้น ใบจะมีแผลสีน้ำตาลดำและหลุดจากกาบใบ

ระยะคอรวง จะทำให้เมล็ดลีบในข้าวเริ่มให้รวงแต่ถ้าเป็นโรคคอรวงข้าวแก่ใกล้เก็บเกี่ยว คอรวงจะปรากฏรอยแผลซ้ำสีน้ำตาล ทำให้ประสิทธิภาพรวงข้าวร่วงหล่น

4) แมลงบัว เข้าทำลายที่ยอดอ่อนของต้นข้าวและต้นข้าวจะสร้างหลอดหุ้มตัวแมลง และเจริญออกมาเป็นหลอดคล้ายใบหอมแทนที่จะเจริญเป็นใบตามปกติ ต้นที่เป็นหลอดจะไม่ออกรวง เมื่อต้นข้าวถูกทำลายข้าวจะแตกกอมาทดแทน หากมีการระบาดมากข้าวจะแตกกอมากผิดปกติ คล้ายกอตะไคร้ ต้นจะเตี้ย ถ้าระบาดรุนแรงข้าวอาจไม่ออกรวงเลย

5) เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยจะดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณโคนต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวแสดงอาการใบเหลืองแห้งคล้ายถูกน้ำร้อนลวกซึ่งเรียกว่า “อาการไหม้เป็นหย่อม” ถ้ารุนแรงมากต้นข้าวจะแห้งตาย ทำลายข้าวทุกระยะและยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัสโรคใบหงิกหรือโรคจุ่มมาสู่ต้นข้าวอีกด้วย

6) หนอนห่อใบข้าว ตัวหนอนจะเอาใบข้าวห่อหุ้มตัวคล้ายหลอด แล้วกัดกินใบอยู่ภายในนั้น ทำให้บริเวณที่ถูกกัดกิน ขาว-ใส เป็นทางยาวขนานกับเส้นกลางใบ ความยาวของรอยที่ถูก

กักกิน ประมาณ 15 - 20 เซนติเมตร ปกติจะพบตัวหนอนกักกินอยู่ภายในนั้นเพียงตัวเดียว ผลของการที่ใบถูก

ทำลายนั้น ทำให้ประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แสงลดลง

กล่าวโดยสรุป เกษตรกรในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวโดยพันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ กข6 รองลงมาปลูกข้าวเจ้าพันธุ์มะลิ105 เกษตรกรนิยมทำนาหว่านมีส่วนน้อยที่ทำนาดำและทำในพื้นที่ไม่มาก โรคที่พบมากที่สุดคือโรคไหม้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นตัวแปรในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

3. หลักการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช. 441-2551) การปฏิบัติตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ทั้ง 7 ด้าน รายละเอียดดังนี้

3.1 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

3.2 พื้นที่ปลูก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้าง หรือปนเปื้อนในข้าว

3.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

3.3.1 ใช้ตามคำแนะนำของกรมกรข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร และคำแนะนำในฉลากที่ขึ้น

ทะเบียนอย่างถูกต้อง

3.3.2 ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้

3.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

3.4.1 การผลิตให้ได้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์

-ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวแล้วยอมให้มีข้าวพันธุอื่นปนไม่เกิน 5% ในจำนวนนี้

ข้าวเมล็ดแดงปนได้ไม่เกิน 2 %

3.4.2 การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและความเสียหายของผลิตผลจากศัตรูพืช

- 1) สํารวจการเข้าทำลายของศัตรูพืช
- 2) ป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการ

ข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร

- 3) ผลผลิตต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%

3.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

3.5.1 การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพดี เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้

ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพ

3.5.2 การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว

- 1) อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ วิธีการเก็บเกี่ยวต้องไม่กระทบ

ผลิตผลและต้องเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดปนเปื้อนของข้าวพันธุอื่น

- 2) หากนวดด้วยเครื่องหรือเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวดต้องรักษาความสะอาด

ของเครื่องเกี่ยวนวด และระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุอื่น

3.5.3 การลดความชื้นข้าวเปลือก

1) การลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวแตกหัก

2) ลดความชื้นข้าวเปลือกสำหรับซื้อขายไม่เกิน15% เก็บรักษาไม่เกิน 14%

3.6 การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต

3.6.1 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและเก็บรักษาต้องสะอาด

สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม

3.6.2 สถานที่เก็บรวบรวม และสถานที่เก็บรักษาต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด สามารถป้องกันการ

การปนของข้าวพันธุ์อื่นได้

3.6.3 วิธีการเก็บรักษา และรวบรวมผลผลิต ต้องไม่ทำให้ผลผลิตเสียหายและ

พันธุ์อื่น

3.6.4 หากเก็บข้าวหลายพันธุ์ ต้องมีการป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่น

3.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ต้องมีการจดบันทึกข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.7.1 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์

3.7.2 แหล่งน้ำใช้

3.7.3 การเตรียมดิน

3.7.4 การกำจัดต้นของข้าวพันธุ์อื่นปน

3.7.5 การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชและการจัดการ

3.7.6 การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร

3.7.7 การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว

3.7.8 การลดความชื้นข้าวเปลือก

3.7.9 การบรรจุข้าวเปลือกและการเก็บรักษา

3.7.10 แหล่งที่มาของผลผลิต

กล่าวโดยสรุปคือ การปฏิบัติตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีมีข้อปฏิบัติหลัก 7 ข้อ คือ 1)แหล่งน้ำ 2)พื้นที่ปลูก 3)การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4)การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5)การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6)การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต 7)การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรเกี่ยวกับการผลิตข้าวมาตรฐานทางการเกษตรที่ดี

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิจัย เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

4.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

4.1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2560, น.4-17) ได้กล่าวถึงความหมายของการส่งเสริมการเกษตรโดยสรุปว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรหมายความถึงกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำ

เทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่ดี

กินดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความ

มั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

4.1.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2560, น.4-41) เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และ

เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์

มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

(1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรหรือบุคคล

ผู้รับถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงทำให้ผู้รับความรู้

มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่น และเรียนรู้ได้รวดเร็ว

(2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล จะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับ

การส่งเสริม จากชั้นสนใจไปสู่การทดลองทำดูและหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่อาจก้าวไปถึง

ขั้นยอมรับ และหากมีการจัดเตรียมที่ดี มีเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบจะทำให้เกิดผลดีต่อกลุ่ม สมาชิก

ในกลุ่มจะมีปฏิกริยาตอบสนองต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มผลักดันให้
 เป็นไปตามสิ่งที่ยอมรับ

(3) **วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน** โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่

นวัตกรรมให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆเกิดขึ้นและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม

2) การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ วิธีนี้มีลักษณะแตกต่างกัน หลายแบบ

ดังนี้

(1) **การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว** ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง

พบว่า เขาปฏิบัติตามได้ผลจะเป็นการง่ายที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ

(2) **การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลายๆเรื่อง** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง

พร้อมๆกัน โดยการส่งเสริมให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลายๆอย่างตามความจำเป็น เช่น

การเพิ่มผลผลิตข้าว สิ่งที่เกี่ยวข้องได้แก่ การไ้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์ข้าว

(3) **การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน** ต้องคำนึงว่า

ฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ มีการทำ

มาหากินเต็มทีขึ้น บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้ โดยลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากสุดใน

การทำงานในบ้านและในฟาร์ม

(4) การส่งเสริมโดยการเลือกห้องที่ใดห้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ

Intensive โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรเฉพาะพื้นที่นั้นเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

3) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

(1) การใช้ **Change agent** ที่มีความรู้แบบกว้างโดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือ

ทั่วไปไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

(2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย นักส่งเสริมที่

เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ สัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

(3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2

แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักส่งเสริม พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละครั้งก็ได้เพื่อประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

(4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ หรือ

สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆมาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

4) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์

การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการที่สามารถนำข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่มีอยู่ใน

ระบบสื่อสารข้อมูลทางไกลมาใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตผลผลิตการเกษตรได้อย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะในปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบ **internet** และผ่านโทรศัพท์มือถือ

เป็นผลต่อการพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเหมาะสม การส่งเสริมโดยการสนับสนุนเทคโนโลยี

สารสนเทศมีความสำคัญยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนานวัตกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทางการเกษตร **E-Agriculture**

(Agriculture Electronics) ซึ่งนักส่งเสริมสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะการจัดกลุ่มไลน์ (Line

Group) E-mail Facebook เป็นต้น สามารถส่งข่าวสารความรู้และแนวทางการปฏิบัติตามสถานการณ์และ

เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนได้

5) วิธีการส่งเสริมโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดนโยบายใน

การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะ

ผสมผสานกับความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งเรียกว่า ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

(1) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ดำเนินการในลักษณะรวมกลุ่มเป็น

คณะกรรมการ และดำเนินการถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผ่านตัวเกษตรกรผู้นำ

เกษตรกรอันเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้ เกษตรกรเรียนรู้ร่วมกันได้ดี และเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง โดยนัก

ส่งเสริมมีหน้าที่ในการสนับสนุนข้อมูลและการจัดการได้เป็นอย่างดี

(2) ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล เป็นศูนย์หรือการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการใช้

เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่น ปัจจุบันสำนักงานการศึกษา

นอกโรงเรียน (กศน.) จะเป็นผู้ดำเนินการ การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรสามารถใช้ข้อได้เปรียบในการ

สนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร การตลาดได้อย่างดี

(3) การถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/ประชารัฐพัฒนาแบบ

บูรณาการ **Social Enterprise** การส่งเสริมและถ่ายทอดในลักษณะของการอิงธุรกิจสังคม (**Social Enterprise**) หรือวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นระบบเนื่องจากนโยบายของการส่งเสริมผลิตภัณฑ์และผลผลิต การเกษตรของชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาตามนโยบายของรัฐในการยกระดับคุณภาพสินค้าของ ตำบล (OTOP) เป็นสินค้าคุณภาพมาตรฐาน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรเกี่ยวกับการผลิตข้าวมาตรฐานทางการเกษตรที่ดี

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการส่งเสริมการเกษตร

4.2.1 กลุ่มทฤษฎีแรงจูงใจ

สินีนาฏ ครุฑเมือง แสนเสริม (2560, น.12-37) แรงจูงใจ คือ เหนือใจหรือสภาวะการใน อินทรีย์ที่กระตุ้นให้อินทรีย์เกิดพฤติกรรมหรือทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย ทฤษฎีแรงจูงใจแบ่งออกได้ เป็นทฤษฎีใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (*behavioral view of motivation*) ทฤษฎีนี้ให้

ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ทุกพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับ อิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีตเป็นส่วนมาก โดยประสบการณ์ในด้านดีและกลายเป็น แรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลทำให้มนุษย์มีความต้องการแสดงพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้เน้น

ความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก (extrinsic motivation) ทำให้เกิดแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motive) คือแรงจูงใจ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning view of motivation) ทฤษฎีนี้

เห็นว่าแรงจูงใจเกิด จากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเอกลักษณ์และการเลียนแบบจากบุคคลที่ตนเองชื่นชม หรือคนที่มิชื่อเสียงในสังคมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

3) ทฤษฎีพุทธินิยม (cognitive view of motivation) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจใน

การกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับการรับรู้ (perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวโดยอาศัยความสามารถทางปัญญาเป็นสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลาย ๆ ทางในการแสดงพฤติกรรมทฤษฎีนี้เน้นเรื่องแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน รวมถึงการให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (level of aspiration)

4) ทฤษฎีมนุษยนิยม (humanistic view of motivation) แนวความคิดนี้เป็น

ของ มาสโลว์ (Maslow) ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดง พฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนั้นถ้าเข้าใจความต้องการของมนุษย์ก็สามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้

5) ทฤษฎีความคาดหวัง ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานแนวคิดมาจากนักจิตวิทยา กลุ่ ม

ปัญญานิยม ซึ่งมีแนวคิดว่าเอกัตบุคคลมีความคิดเกี่ยวกับผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของเขา และเขาเลือก จะกระทำตามความน่าที่จะเป็นไปได้และสามารถเห็นคุณค่าที่เกิดขึ้น

6) ทฤษฎีความเป็นธรรม ความคิดศูนย์กลางของทฤษฎีความเป็นธรรมคือ ถ้าหากมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นภายในเอกัตบุคคล เขาจะถูกจูงใจให้ลดความเหลื่อมล้ำนั้น ถ้ามีความเหลื่อมล้ำมากก็ จะมีการจูงใจสูงซึ่งความเหลื่อมล้ำเกิดจากการรับรู้ตามที่ตนคิดและความจริงที่ไม่สอดคล้อง

4.2.2 ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's needs hierarchy theory)

เชื่อว่าพฤติกรรมบุคคลเป็นผลมาจากการตอบสนองของความต้องการตามลำดับขั้นที่ 5 ขั้นได้แก่

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) ได้แก่ ความต้องการปัจจัยสี่
- 2) ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย และจิตใจ
- 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (belongingness and love needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- 4) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (esteem needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากความภาคภูมิใจของตนเองที่ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น
- 5) ความต้องการความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่คนปรารถนาที่จะใช้ความสามารถและศักยภาพของตนเองให้ถึงที่สุด เพื่อให้เกิดความสำเร็จ

4.2.3 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's two factor theory) แบ่งปัจจัย

จูงใจในการทำงานออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น (motivation factors) เป็นปัจจัยที่สร้าง

แรงจูงใจภายในทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

ความสำเร็จของงาน การได้รับการยกย่อง ความก้าวหน้า ลักษณะงาน โอกาสที่จะก้าวหน้า และสภาพการ
ทำงาน

(2) ปัจจัยบำรุงรักษาหรือปัจจัยค้ำจุน (hygiene factors) เป็นปัจจัยที่ตอบสนอง

แรงจูงใจภายนอก เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิบัติงานของบุคลากรลดลง โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

นโยบายการบริหารงาน เงินเดือน การบังคับบัญชาหรือวินัยต่องาน ความมั่นคงของงาน ความสัมพันธ์ใน
หน่วยงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กล่าวโดยสรุปคือ การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการ และ

เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรเป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมมุ่งให้

เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติ อาศัยทฤษฎีที่สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกร

ประสบความสำเร็จได้แก่ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก โดยผู้วิจัยใช้ปัจจัยการจูงใจและปัจจัยบำรุงรักษา มา

สร้างแบบสอบถามในการจูงใจเกษตรกร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริม

การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัด

ขอนแก่น รายละเอียด ดังนี้

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

5.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1) เพศ

สิรินาถ อินทวงษา (2560, น.45) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม มาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.4 สอดคล้องกับวิทย์ เฟิงแก้ว (2562, น.68) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพข้าวสู่ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าเกษตรกรเป็นเพศหญิงมากถึง ร้อยละ 53.1

2) อายุ

สิรินาถ อินทวงษา (2560, น.45) พบว่า ร้อยละ 40.4 เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี ใกล้เคียงกับ สุนัน ทา ณ มา (2561, น.36) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาที่เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.67 ปี และกับอภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.39) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการ เกษตรกรที่ดีของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.50 ปี

3) ระดับการศึกษา

สิรินาท อินทภูวา (2560, น.46) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

สอดคล้องกับ สุวิทย์ เพ็งแก้ว (2562, น.69) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า เกษตรกรจบการศึกษามากที่สุดในระดับประถมศึกษา

ร้อยละ 72.4

4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สุนันทา ฅ มา (2561, น.46) พบว่า ร้อยละ 62.5 สมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ใกล้เคียงกับ สุวิทย์ เพ็ง

แก้ว (2562, น.69) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 62.8

5) ประสบการณ์ในการทำนา

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.40) ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย

33.12 ปี ใกล้เคียงกับ สุนันทา ฅ มา (2561, น.40) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 33.93

ปี

5.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1) อาชีพหลัก

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.43) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 98.8 ประกอบอาชีพทำนา ใกล้เคียงกับ

กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.41) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกร

ในตำบลพะเนา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 79.4 ประกอบอาชีพทำนา

2) อาชีพรอง

กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.41) พบว่า ร้อยละ 37.5 เกษตรกรประกอบรับจ้างเป็นอาชีพรอง

3) พื้นที่ทำนา

อภิวัฒน์ จตุรัส (2563, น.59) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.7 มีพื้นที่ทำนา 1-4 ไร่

4) ลักษณะการถือครองที่ดิน

อภิวัฒน์ จตุรัส (2563, น.59) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.3 มีพื้นที่เป็นของครัวเรือน 1-5 ไร่ ส่วนพื้นที่เช่าเกษตรกรร้อยละ 51.3 มีพื้นที่เช่า 6-10 ไร่

5) แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.53) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรร้อยละ 87.0 ใช้เงินทุนเองในการทำการเกษตร แตกต่างกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.44) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.5 ใช้แหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน และ สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.75) ที่เกษตรกรร้อยละ 92.4 ใช้แหล่งเงินทุนจากกส.

6) รายได้ภาคการเกษตร

สุนันทา ณ มา (2561, น.45) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ย 110,778.82 บาท แตกต่างกับ สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.75) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 44,776.55 บาท

7) รายได้นอกภาคการเกษตร

สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.75) พบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 19,888 บาท ใกล้เคียง

กับสุนันทา ณ มา (2561, น.44) พบว่า มีรายได้เฉลี่ย 19,559.63 บาท

8) หนี้สินของครัวเรือน

สุนันทา ณ มา (2561, น.44) พบว่า เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 216,566.47 บาท ใกล้เคียงกับอภิสิทธิ์

พันธชาติ (2562, น.45) พบว่า เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 183,000 บาท

5.2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าว

5.2.1 ลักษณะดินที่ปลูก

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.8 เป็นดินเหนียว สอดคล้องกับ

สุนันทา ณ มา (2561, น.47) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.3 เป็นดินเหนียว

5.2.2 แหล่งน้ำที่ใช้

สุนันทา ณ มา (2561, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.7 ใช้น้ำฝน ใกล้เคียงกับ อภิสิทธิ์

พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.1 ใช้น้ำฝน และอภิวัฒน์ จัตูรัส (2563, น.67) เกษตรกรใช้

น้ำฝนร้อยละ 100

5.2.3 พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก

สุนันทา ณ มา (2561, น.47) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.3 ปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิ 105

แตกต่างจาก กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.54) เกษตรกรร้อยละ 50.0 ปลูกข้าวพันธุ์เหลืองประทิว123

5.2.4 รูปแบบการปลูก

สุนันทา ณ มา (2561, น.47) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 49.8 ปลูกข้าวแบบนาหว่านข้าวแห้ง

สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.6 ปลูกข้าวแบบนาหว่านข้าวแห้ง

5.2.5 การใส่ปุ๋ย

สุนันทา ณ มา (2561, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 99.0 ใส่ปุ๋ย และสูตรที่เกษตรกรร้อยละ

ละ 76.4 ใช้ได้แก่ 16-20-0 สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.8 ใส่ปุ๋ย

และสูตรที่เกษตรกรร้อยละ 76.1 ใช้ได้แก่ 16-20-0

5.2.6 โรคที่พบ

สุนันทา ณ มา (2561, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.5 พบ โรคไหม้สอดคล้องกับ

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.9 พบโรคไหม้

5.2.7 แมลงศัตรูพืชที่พบ

สุนันทา ณ มา (2561, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.2 พบ หอยเชอรี่สอดคล้องกับ

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.5 พบหอยเชอรี่

5.2.8 การใช้สารป้องกันกำจัดแมลง

กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.54) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 ใช้ยาฆ่าแมลงหรือยากำจัด

ศัตรูพืช

5.2.9 วิธีการจัดการโรคที่พบ

อภิวัฒน์ จัตุรัส (2563, น.73) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.3 ไม่มีวิธีการจัดการ รองลงมาคือ

ปลูกพืชหมุนเวียน ร้อยละ 14.7

5.2.10 การเก็บเกี่ยวข้าว

สุนันทา ฅ มา (2561, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.5 สังเกตจากสีรวงข้าวสอดคล้อง

กับอภิสัทธี พันธชาติ (2562, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.8 สังเกตจากสีรวงข้าว

5.3 ความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.87-90) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของ

เมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวการเก็บรักษา และการจำหน่ายข้าวเปลือก

(ปฏิบัติร้อยละ 80.5) จำนวนต้นพันธุ์ข้าวพันธุ์อื่นปนได้ไม่เกิน 3 % เมล็ดข้าวแดงในไม่เกิน 1% (ปฏิบัติร้อยละ

82.0) และเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ (ปฏิบัติร้อยละ

ละ 83.0)

สุนันทา ฅ มา (2560, น.51) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจจากคำถามตอบได้

ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 99.0) การ

ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ร้อยละ 97.7) และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 94.4) ระดับความรู้ของ

เกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 69.0

อภิสัทธี พันธชาติ (2562, น.52) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจจากคำถามตอบได้

ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 98.7) การ

ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ร้อยละ 98.0) และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 94.5) ระดับความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 67.1

อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.61-63) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่สามารถตอบคำถามทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแหล่งน้ำ ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ น้ำที่ใช้ปลูกต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีการปนเปื้อนวัตถุอันตราย ตอบคำถามถูก ร้อยละ 88.6 2) ด้านพื้นที่ปลูก ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ พื้นที่ปลูกต้องไม่มีการปนเปื้อนหรือสารเคมีตกค้าง ตอบคำถามถูกร้อยละ 95.6 3) ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ ใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือกรมการข้าว เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 72.8 4) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีความงอกต่ำกว่า 60 % และตรวจสอบบันทึกการเตรียมดิน เท่ากันที่ร้อยละ 96.8 5) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ การเก็บเกี่ยว การตรวจสอบผลผลิตไม่ควรบันทึก เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 96.8 6) ด้านการขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ การเก็บรักษาผลผลิตเก็บแยกจากสถานที่เก็บวัตถุอันตราย เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 97.5 7) ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ข้อคำถามตอบถูกมากที่สุดคือ ผลผลิตที่อยู่ระหว่างเก็บรักษา และขนย้ายต้องมีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบที่มาได้ เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 96.8

เยาว์สุลักษณ์ บรรจมาตย์ (2556, น.96-99) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีเหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว พบว่า การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ

105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ในการยอมรับในเชิงปฏิบัติของเกษตรกร 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การจัดบันทึกและการจัดเก็บ ข้อมูลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีดังนี้

แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105

คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละ ประเด็นย่อย แล้วพบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 คือ ใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน (ร้อยละ 98.7) และใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ (ร้อยละ 82.4) การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ มีการเก็บตัวอย่างน้ำ อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน จากสารเคมี (ร้อยละ 13.10)

พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ

105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยแล้วพบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ปฏิบัติในประเด็นปลูกข้าวในพื้นที่ไกลจากสถานที่ทิ้งขยะอันตราย (ร้อยละ 94.1) และปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน สารเคมีต่อผลผลิตและปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ต่อผลผลิต (ร้อยละ 94.1)

การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการ

ผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยแล้วพบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ประเด็น คือ มีการอ่านฉลากป่งใช้ก่อนการใช้สารเคมี (ร้อยละ 100.0) เก็บสารเคมีในที่ที่มีหลังคากันแดดกันฝน (ร้อยละ 100.0) ทำความสะอาดร่างกายหลังการฉีดพ่นสารเคมีทุกครั้ง (ร้อยละ 98.7) ไม่ใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายในการกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 97.4) เก็บสารเคมีให้อยู่ไกลมือเด็ก (ร้อยละ 97.4) ทำความสะอาดอุปกรณ์พ่นสารเคมีหลังการฉีดพ่นสารเคมีทุกครั้ง (ร้อยละ 96.1) มีการสวม เครื่องป้องกันตัวเองทุกครั้งในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี (ร้อยละ 95.4) ไม่ใช้สารเคมีที่ประกาศห้ามใช้ในการกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 94.8) เก็บสารเคมีในที่ที่อยู่ไกลจากแหล่งน้ำที่มีความเสี่ยงจากการถูกชะล้างลงในแหล่งน้ำ (ร้อยละ 93.5) เก็บสารเคมีในที่ไกลจากที่พัก/ที่ประกอบอาหาร (ร้อยละ 92.2) การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ มีการกำจัดภาชนะบรรจุวัตถุดิบทรายอย่างถูกวิธี เช่น การฝัง กลบ (ร้อยละ 76.5)

การจัดการคุณภาพในการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยแล้วพบว่า พบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 11 ประเด็น คือ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ (ร้อยละ 97.4) เมล็ดพันธุ์ที่ซื้อได้มาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ของหน่วยงานราชการรับรองหรือสหกรณ์ ศูนย์ข้าวชุมชน หรือเกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์เอง (ร้อยละ 98.0) ปลูกข้าวในช่วงเวลาที่เหมาะสม (ร้อยละ 99.3) ไม่

เผาดอชิ่งและฟางข้าวในนา (ร้อยละ 89.5) มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว (ร้อยละ 97.5) ใช้ปริมาณเมล็ดพันธุ์
เหมาะสมตามวิธีการปลูกข้าว (ร้อยละ 96.1) มีการเตรียมดินก่อนปลูกข้าว (ร้อยละ 99.3) มีการจัดการน้ำตาม
ระยะการเติบโตของต้นข้าว (ร้อยละ 97.4) มีการสำรวจข้าวในแปลงนาเพื่อตรวจสอบข้าวพันธุ์อื่นปนและกำจัด
ข้าวปน (ร้อยละ 95.4) ใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวอย่างถูกต้องและเหมาะสม (ร้อยละ 100.0) มีการสำรวจและติดตาม
สถานการณ์การระบาดของแมลงศัตรูข้าวในนา (ร้อยละ 98.7) การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอก
มะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ก่อนปลูกข้าวประมาณ 2
เดือน ได้ไถดินปลูกพืชตระกูลถั่ว โดยหว่านเมล็ดปุ๋ยพืชสด (ร้อยละ 62.1)

การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการ
ผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ
พิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยแล้ว พบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดี
ตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น คือ มีการตากข้าวเพื่อลดความชื้น (ร้อยละ 99.3)
ทำความสะอาด กระสอบก่อนใช้บรรจุข้าวเปลือก (ร้อยละ 98.7) ระบายน้ำออกจากแปลงก่อนเก็บเกี่ยว
ประมาณ 7 - 10 วัน (ร้อยละ 96.7) ทำความสะอาดเครื่องนวดก่อนการใช้งานทุกครั้ง (ร้อยละ 92.2) และเก็บ
เกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 25 - 35 วันหลังวันข้าวออกดอก (ร้อยละ 90.8)

การขนย้าย การเก็บรักษาและ การรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับ
ในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยแล้ว พบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105
คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ปฏิบัติในประเด็นมีสถานที่เก็บ

รักษาและภาชนะบรรจุข้าวห่างจากวัตถุอันตรายทาง การเกษตร (ร้อยละ 100.0) ปฏิบัติในประเด็นพาหนะที่ขนย้ายมีความสะอาด และไม่ทำให้เกิดการ ปนเปื้อนจากสารเคมี (ร้อยละ 98.7)

การจดบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิต ข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า การยอมรับในเชิงปฏิบัติการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 10 ประเด็น คือ บันทึกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ (ร้อยละ 77.8) บันทึกการเตรียมดินและบันทึกการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว (ร้อยละ 75.2 เท่ากัน) บันทึกแหล่งน้ำใช้ (ร้อยละ 73.9) บันทึกการลดความชื้นข้าวเปลือก (ร้อยละ 73.2) บันทึกการบรรจุข้าวเปลือกและการเก็บรักษา (ร้อยละ 72.5) บันทึกการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ร้อยละ 71.9) บันทึกการสำรวจและการเข้าทำลายของศัตรูพืช (ร้อยละ 70.6) บันทึกการกำจัดต้นข้าวพันธุ์ปน (ร้อยละ 69.9) และบันทึกแหล่งที่มาของผลผลิต (ร้อยละ 69.9)

5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

สิรินาด อินทวนา (2560, น.63) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานดีมีปัญหในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.23) ในระดับปานกลางมี 2 ประเด็นคือด้านการสนับสนุน(ค่าเฉลี่ย3.01) และด้านความรู้(ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

อรุณัน กวินรัตน์ศักดิ์ (2561, น.82) ศึกษา การจัดการผลิตข้าวตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการนาแปลงใหญ่ ตำบลเดิมบาง อำเภอดเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แปลงนามีผู้นำวิชาชีพปน เกษตรกรมีการจดบันทึกแต่จดบันทึกไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ได้จดทันที และเขียน

หนังสือไม่คล่อง เนื่องจาก มีอายุมาก และส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงให้บุตรหลานช่วยจด

บันทึก

อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.88-89) พบว่า ระดับความเป็นปัญหาในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการทำบัญชีข้อมูลและครัวเรือน รองลงมาปัญหาขาดการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว ขาดการส่งเสริมด้านการชลประทาน

5.5 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

สิรินาถ อินทวงษา (2560, น.67) พบว่า ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยทั้ง 3 ด้าน ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยเห็นด้วยด้านการสนับสนุน(ค่าเฉลี่ย4.51) รองลงมาด้านวิธีการส่งเสริม(ค่าเฉลี่ย4.38) และด้านความรู้(ค่าเฉลี่ย 4.21)

สุนันทา ฅ มา (2561, น.56-60) พบว่า ความต้องการของเกษตรกรในด้านทั้งวิธีการส่งเสริมที่เป็นสื่อรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน อยู่ในระดับมาก ด้านความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) ด้านความต้องการสนับสนุน มีความต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและแหล่งเงินทุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.62)

อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.54-) พบว่า ด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมทั้งที่เป็นสื่อรายบุคคล แลกลุ่ม และแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.54) ด้านความรู้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด

3.95) และด้านความต้องการสนับสนุน เกษตรมีความต้องการสนับสนุน ที่เป็นปัจจัยการผลิตและแหล่งเงินทุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.63) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในประเด็นต่างๆมาวิเคราะห์กับเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในพื้นที่อำเภอภูเวียงเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ดำเนินการรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว จำนวนทั้งสิ้น 513 คน (ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ เกษตรกรในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่า 0.05 หรือร้อยละ 5 โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายวิธีการจับฉลาก ใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
 N = จำนวนของประชากร (ราย)
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{513}{1 + 513 \times 0.05^2}$$

n

= 224.75

คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย n = 225

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำวิจัยเก็บข้อมูลทั้งหมด 225 รายคิดเป็นร้อยละ 43.85

ของเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ข้าว

ทำการเก็บข้อมูลสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลาก ตามสัดส่วนจำนวนเกษตรกรในแต่ละ

ละกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว จำนวน 8 กลุ่มตามตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนเกษตรกรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวอำเภอภูเวียง จังหวัด

ขอนแก่น

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนเกษตรกรตัวอย่าง(ราย)
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 10 ตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	195	86
แปลงใหญ่ข้าว สหกรณ์การเกษตรภูเวียง จำกัด หมู่ 4 ตำบลภูเวียง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	111	49
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 2 ตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	33	14
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 ตำบลหนองกุงเขิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	35	15
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 7 ตำบลดินดำ อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	37	17

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 10 ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	39	17
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 7 ตำบลภูเวียง อำเภอภูเวียง จังหวัด ขอนแก่น	33	14
แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 15 ตำบลกุดขอนแก่น อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	30	13

ที่มา: ข้อมูลทะเบียนสมาชิกระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมในการวิจัยเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะ

คำถามแบบปลายปิด (Closed – end Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Opened – end Question)

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ

ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการ ทำนา ตำแหน่งทางสังคม การเป็น

สมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ลักษณะการถือครอง

ที่ดินทำนา แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร รายได้ของครัวเรือนและหนี้สิน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ พันธุ์ข้าวที่ปลูก รูปแบบการทำปลูก การใส่ปุ๋ย ศัตรูพืชที่พบ และการเก็บเกี่ยว

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประเด็นคำถาม 7 หัวข้อ ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การจดบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เป็นคำถามลักษณะเลือกตอบถูกหรือผิด จำนวน 21 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิด

1 คะแนน = ตอบถูก

และสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการผลิตข้าวของเกษตรกรตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตามประเด็นคำถาม 7 หัวข้อ ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การจดบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เป็นคำถามลักษณะให้เลือกตอบปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ไม่ปฏิบัติ

1 คะแนน = ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาต่อการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับระดับปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตาม

ประเด็น 7 หัวข้อ เป็นคำถามลักษณะปลายปิดและปลายเปิดโดยกำหนดข้อความในลักษณะเป็นแบบประเมิน

ค่า (rating scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

และขอเสนอแนะใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เกษตรกรได้แสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐาน

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ ด้านความต้องการความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้าน

ความต้องการผู้ส่งเสริม โดยกำหนดข้อความในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความต้องการ

1 คะแนน = มีความต้องการน้อยที่สุด

2 คะแนน = มีความต้องการน้อย

3 คะแนน = มีความต้องการปานกลาง

4 คะแนน = มีความต้องการมาก

5 คะแนน = มีความต้องการมากที่สุด

2.2 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (validity) เพื่อให้ข้อความตัวเลือก ตรงและสอดคล้องกับเนื้อหาการวิจัย โดย

ในเบื้องต้น

1.1 ผู้ศึกษาวิจัยทำการทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือด้วยตนเอง

1.2 คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้

คำแนะนำแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้น

1.3 ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้แบบสัมภาษณ์

สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหากับตัวแปรงานวิจัย (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลที่ได้คือ 0.98 แสดงว่าข้อคำถามใช้ได้ ตามเกณฑ์การตัดสินที่ค่า IOC ต้องมีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงวัตถุประสงค์หรือตรงตาม เนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

2. การทดสอบความเที่ยง (reliability) นำแบบสัมภาษณ์ที่ ผ่านการพิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบความเที่ยงกับกลุ่ม ประชากรผู้ปลูกข้าวอำเภอเวียงที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย นำผลการทดสอบมาหาค่าความตรงกับเนื้อหา ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Crobach's alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ดังนี้

ปัญหาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติ ทาง การเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.863

ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.823

ค่าความเที่ยงที่แนะนำของเครื่องมือวัดไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2560, น.58) ดังนั้น แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า 0.80 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์เกษตรกรตามแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล

- 1) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบหลักของอำเภอภูเวียง เกษตรตำบลที่มีกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวในตำบล เพื่อขอทราบข้อมูลเบื้องต้นและประสานเกษตรกรเป้าหมายเพื่อกำหนดการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
- 2) กำหนดวัน เวลา สถานที่ และจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม
- 3) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ปากกา กล้องถ่ายรูป อาหารและน้ำดื่มสำหรับเกษตรกรที่สัมภาษณ์

3.2 การสัมภาษณ์

- 1) แนะนำตัวผู้วิจัยว่าเป็นใคร ทำงานที่ไหน เรียนที่ไหน วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อสร้างความคุ้นเคย

2) ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยอธิบายชี้แจงในแต่ละหัวข้อให้ผู้สัมภาษณ์เข้าใจ สังเกตผู้

สัมภาษณ์และจับประเด็นข้อมูล

3.3 การดำเนินการหลังสัมภาษณ์

1) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถูกต้อง ครบถ้วน ความสมบูรณ์ของข้อมูล หาก

ข้อมูลไม่ครบสามารถสอบถามเพิ่มเติมได้

2) กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง ในการเก็บข้อมูลวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำมา
ลงรหัสที่กำหนดไว้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสภาพพื้นฐานทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร แปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว)

อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกรแปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว) อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดและ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ

เกษตรกรแปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว) อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง

พรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และคะแนนการตอบแบบสัมภาษณ์

ของเกษตรกรเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 – 4 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

5 – 8 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจน้อย

9 - 12 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง

13 – 16 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจมาก

17 – 21 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด

การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

แปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว) อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา

ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ และคะแนนการตอบแบบสัมภาษณ์

ของเกษตรกรเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 – 4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

5 – 8 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย

9 - 12 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

13 – 16 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก

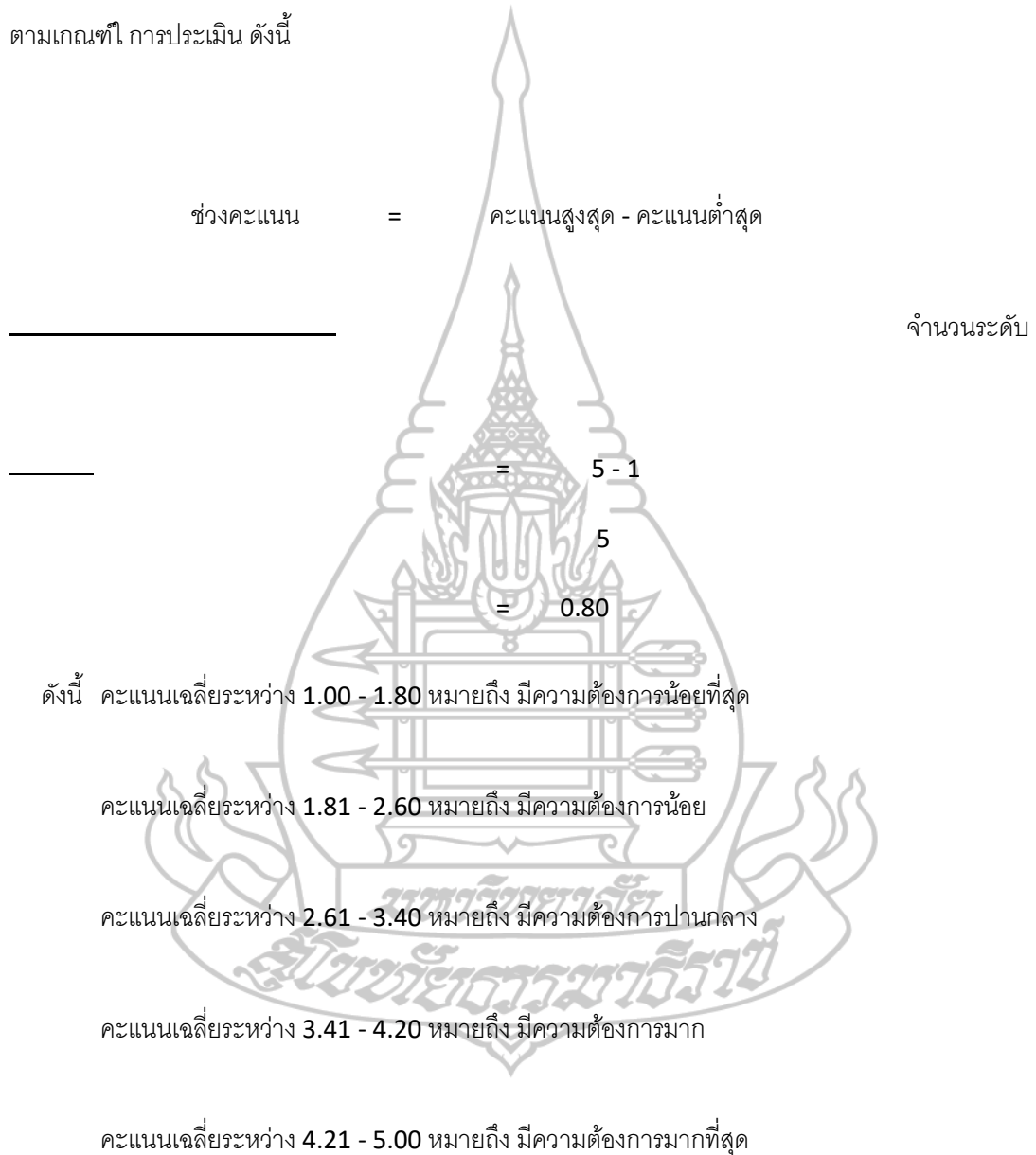
17 – 21 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว) อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ แล้วจัดระดับปัญหาตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ช่วงคะแนน	=	คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด	
		= 5 - 1	จำนวนระดับ
		5	
		= 0.80	
ดังนั้น	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง มีระดับปัญหาน้อยที่สุด
	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง มีระดับปัญหาน้อย
	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง มีระดับปัญหาปานกลาง
	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง มีระดับปัญหามาก
	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง มีระดับปัญหามากที่สุด

ตอนที่ 5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ทั่วไป(ข้าว) อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ความต้องการความรู้ วิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน แล้วจัดระดับตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบตาราง แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกุเวียง จังหวัด

ขอนแก่น

ตอนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร

ที่ดี

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

1.1 การศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรตามระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าวของเกษตรกรใน

อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ประกอบด้วยคำถามสภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ

ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง ประสบการณ์ทำนา พื้นที่ทำการเกษตร

ลักษณะการถือครองที่ดิน ประเภทเอกสารสิทธิ์ แหล่งเงินทุนในการทำเกษตร รายได้ภาคการเกษตรของ

ครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน และหนี้สินของครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดัง

ตารางที่ 4.1-4.14

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวของอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

n = 225

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	110	48.9
หญิง	115	51.1
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 45	17	7.6
45-55	79	35.1
56-65	60	26.7
66-70	28	12.4
มากกว่า 70	41	18.2
ค่าต่ำสุด = 38 ค่าสูงสุด = 80 ค่าเฉลี่ย = 59.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.273		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	91	40.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	42	18.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	16.4
อนุปริญญา	48	21.3
ปริญญาตรี	4	1.8
ไม่ได้รับการศึกษา	3	1.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 225

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------	---------------	--------

---

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)

น้อยกว่า 4	86	38.2
4-6	133	59.1
มากกว่า 6	6	2.7

ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.395

---

5. อาชีพหลัก

เกษตรกร	99	44.0
รับจ้างทั่วไป	80	35.6
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	25	11.1
รับราชการ	18	8.0
พนักงานเอกชน	3	1.3

---

6. อาชีพรอง

เกษตรกร	71	31.6
รับจ้างทั่วไป	141	62.6
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	13	5.8

---

7. ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)

น้อยกว่า 20	57	25.3
20-30	63	28.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 225

31-40	55	24.4
41-50	45	20.0
มากกว่า 50	5	2.2

ค่าต่ำสุด = 7 ค่าสูงสุด = 68 ค่าเฉลี่ย = 32.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.966

---

8. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)

น้อยกว่า 20	122	54.2
20-30	49	21.8
31-40	22	9.8
41-50	26	11.6
มากกว่า 50	6	2.7

ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 100 ค่าเฉลี่ย = 25.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 19.493

---

9. ลักษณะการถือครองที่ดิน

ของครัวเรือน	178	79.1
เช่า	47	20.9

---

10. ประเภทเอกสารสิทธิ์

นส.4 จ.	130	57.7
น.ส. 3	55	24.4
ส.ป.ก	72	32.0
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	151	67.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 225

---

11. แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร

เงินทุนตนเอง	116	51.5
กองทุนหมู่บ้าน	87	38.6
สหกรณ์การเกษตร	94	41.7
ธกส.	102	45.33
กู้นอกระบบ	33	14.6

---

12. รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566 (บาท)

น้อยกว่า 50,000	32	14.2
50,000-150,000	142	63.1
150,001-250,000	12	5.3
250,001 – 350,000	16	7.1
มากกว่า 350,000	23	10.2

ค่าต่ำสุด = 4,500 ค่าสูงสุด = 1,000,000 ค่าเฉลี่ย = 172,127.55

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 141,203.156

---

13. รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566 (บาท)

น้อยกว่า 50,000	176	78.2
50,000-150,000	44	19.6
150,001-250,000	5	2.2

ค่าต่ำสุด = ไม่มี ค่าสูงสุด = 250,000 ค่าเฉลี่ย = 45,624.00

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 42,410.923

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 225

---

14. หนี้สินของครัวเรือน (บาท)

น้อยกว่า 50,000	201	89.3
50,000-150,000	22	9.8
150,001-250,000	2	0.9

ค่าต่ำสุด = ไม่มี ค่าสูงสุด = 250,000 ค่าเฉลี่ย = 25,182.22

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 36,215.59

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก

อาชีพรอง ประสบการณ์ทำนา พื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน ประเภทเอกสารสิทธิ์ แหล่งเงินทุน ในการทำการเกษตร รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน และหนี้สินของ ครัวเรือน ดังนี้

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 51.1 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 48.9 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 35.1 มีอายุระหว่าง 45-55 ปี รองลงมาร้อยละ 26.7 มีอายุ ระหว่าง 56-65 ปี ร้อยละ 18.2 มีอายุมากกว่า 70 ปี ร้อยละ 12.8 มีอายุระหว่าง 66-70 ปี และ ร้อยละ 7.6 มี อายุน้อยกว่า 45 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุน้อยที่สุด 38 ปี และอายุมากที่สุด 80 ปี มีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี มีค่า ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.273

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 40.4 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 21.3 การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. ร้อยละ 18.7 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.4 มี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 1.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ ร้อย ละ 1.4 ไม่ได้รับการศึกษา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 59.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 38.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน.1-3 คน และ ร้อยละ 2.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 7 คน มี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.395

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.0 มีอาชีพหลัก เกษตรกร รองลงมาร้อยละ 35.6 รับจ้างทั่วไป

ร้อยละ 11.1 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 8.0 รับราชการ และร้อยละ 1.3 พนักงานเอกชน

อาชีพรอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.6 อาชีพรอง รับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ 31.6

เกษตรกร และร้อยละ 5.8 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

ประสบการณ์ทำนา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.1 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 20-30 ปี

รองลงมาร้อยละ 25.3 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร น้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 24.4 มีประสบการณ์ในการ

ทำการเกษตร 31-40 ปี ร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 41-50 ปี และร้อยละ 2.2 มี

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร มากกว่า 50 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร น้อยที่สุด

7 ปี และประสบการณ์ในการทำการเกษตร มากที่สุด 68 ปี มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 32.52

ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.966

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่า 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 21.8

มีพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 11.6 พื้นที่ทำการเกษตร 41-50 ไร่ และร้อยละ 2.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า

50 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยที่สุด 4 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตร มากที่สุด 100 ไร่ มีพื้นที่ทำ

การเกษตร เฉลี่ย 25.81 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.493

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.1 มีลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือน รองลงมา

ร้อยละ 20.9เช่า ตามลำดับ

ประเภทเอกสารสิทธิ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.1 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมาร้อยละ 57.7 นส.4 จ. ร้อยละ

32.0 สปก. และร้อยละ 24.4 นส.3 ตามลำดับ

แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.1 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรเงินทุน

ตนเอง รองลงมาร้อยละ 41.7 ธกส. ร้อยละ 41.7 สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 38.6 กองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ

14.6 กู้นอกระบบ ตามลำดับ

รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.1 มีรายได้ ภาคการเกษตร

ของครัวเรือน 50,000-150,000 บาท รองลงมาร้อยละ 14.2 มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน น้อยกว่า

50,000 บาท ร้อยละ 10.2 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน มากกว่า 350,000 บาท ร้อยละ 7.1 รายได้ภาค

การเกษตรของครัวเรือน 250,001 – 350,000 บาท และร้อยละ 5.3 มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน

150,001-250,000 ตามลำดับ โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน น้อยที่สุด 4,500 บาท และรายได้ภาค

การเกษตรของครัวเรือน มากที่สุด 1,000,000 บาท มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน เฉลี่ย 172,127.55

บาท มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 141,203.156

รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.2 มีรายได้นอกภาค

การเกษตรของครัวเรือน น้อยกว่า 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.6 มีรายได้นอก

การเกษตรของครัวเรือน 50,000-150,000 บาท และร้อยละ 2.2 มีรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน

150,001-250,000 ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนน้อยที่สุด ไม่มี และรายได้นอก

ภาคการเกษตรของครัวเรือน มากที่สุด 250,000 บาท มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน เฉลี่ย 45,624

บาท มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 42,410.923

หนี้สินของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.3 มีหนี้สิน น้อยกว่า 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 9.8 มีหนี้สิน 50,000-150,000 บาท และร้อยละ 0.9 มีหนี้สิน 150,001-250,000 ตามลำดับ โดยหนี้สินของเกษตรกรน้อยที่สุดคือ ไม่มี และหนี้สินมากที่สุด 250,000 บาท มีหนี้สินเฉลี่ย บาท 25,182.22 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 36,215.59

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าว

สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ลักษณะดินที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ พันธุ์ข้าวที่ปลูก แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ รูปแบบการปลูก การไถกลบตอซัง การไถกลบข้าวเร็ว การใส่ปุ๋ย โรคที่พบ แมลงศัตรูพืชที่พบ การใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง วิธีจัดการโรคที่พบ การเก็บเกี่ยวข้าว รายละเอียดปรากฏในตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

n = 225

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลักษณะดินที่ปลูก		
ดินเหนียว	97	43.1
ดินร่วน	48	21.3

ดินร่วนปนทราย	80	35.6
2. แหล่งน้ำที่ใช้		
ชลประทาน	4	1.7
แม่น้ำ/คลองสาธารณะ	32	14.2
สระน้ำ	186	82.6
น้ำฝน	174	77.3
บ่อบาดาล	91	40.4
3. พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก		
กข 6	198	88.0
กข 10	18	8.0
ขาวดอกมะลิ 105	143	63.5
4. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์		
หน่วยงานราชการ	90	40.0
ร้านค้าทั่วไป	73	32.4
ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง	52	23.1
สถาบันการศึกษา	10	4.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 225

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------	---------------	--------

5. รูปแบบการปลูก

ปักดำ	133	59.1
นาหว่านข้าวแห้ง	186	82.6
นาหว่านน้ำตม	42	18.6
โยนกล้า	53	23.5
โรย/หยอด	21	9.3
6. การไถกลบตอซังข้าวก่อนเริ่มทำนา		
ไถ	152	67.6
ไม่ไถ	73	32.4
7. การใส่ปุ๋ย		
ปุ๋ยพืชสด	10	4.4
ปุ๋ยอินทรีย์	18	8.0
ปุ๋ยเคมี	197	87.6
8. ปุ๋ยเคมี		
สูตร 46-0-0	111	49.3
สูตร 0-0-60	76	33.7
สูตร 15-15-15	100	44.4
ตารางที่ 4.2 (ต่อ)		
		n = 225
สูตร 16-16-8	136	60.4
สูตร 16-20-15	113	50.2
9. โรคที่พบ		
โรคไหม้	126	56.0
โรคใบจุดสีน้ำตาล	147	65.3

โรคขอบใบแห้ง	131	58.2
10. แผลงศัตรูพืชที่พบ		
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	130	57.7
หนอนห่อใบข้าว	34	15.1
แมลงบัว	2	0.8
11. การใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง		
สารชีวภัณฑ์	63	28.0
สารเคมี	212	94.2
12. วิธีการจัดการโรคที่พบ		
ใช้สารเคมีทันทีที่พบโรคระบาด	101	44.9
ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรคระบาด	104	46.2
ใช้สารเคมีเมื่อไม่สามารถจัดการโดยใช้สารอินทรีย์/ชีว ภัณฑ์ได้	20	8.9
13. การเก็บเกี่ยวข้าว		
รวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วันนับจากวันออกดอก	152	67.6
ตารางที่ 4.2 (ต่อ)		
เมล็ดข้าวในรวงสุก 3 ใน 4 ส่วน	73	32.4

จากตารางที่ 4.2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอ ภูเวียง จังหวัด

ขอนแก่น ดังนี้

ลักษณะดินที่ปลูก เกษตรกร ร้อยละ 43.1 ลักษณะดินที่ปลูกดินเหนียว ร้อยละ 35.6 ดินร่วนปน

ทราย และร้อยละ 21.3 ดินร่วน ตามลำดับ

แหล่งน้ำที่ใช้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.6 แหล่งน้ำที่ใช้ สระน้ำ รองลงมาร้อยละ 77.3 น้ำฝน ร้อย

ละ 40.4 บ่อบาดาล ร้อยละ 14.2 แม่น้ำ/คลองสาธารณะ และร้อยละ 1.7 ชลประทาน ตามลำดับ

พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.0 ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 ร้อยละ 63.5 ปลูกข้าวพันธุ์

ขาวดอกมะลิ 105 และร้อยละ 8.0 ปลูกข้าวพันธุ์ กข10 ตามลำดับ

แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.0 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงาน

ราชการ ร้อยละ 32.4 ร้านค้าทั่วไป ร้อยละ 23.1 ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง และร้อยละ 4.4 สถาบันการศึกษา

ตามลำดับ

รูปแบบการปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.6 รูปแบบการทำนาหว่านข้าวแห้ง ร้อยละ 30.5 ปัก

ดำ ร้อยละ 59.1 โยนกล้า ร้อยละ 18.6 นาหว่านน้ำตม และร้อยละ 9.3 ไร่/หยอด ตามลำดับ

การไถกลบตอซังข้าวก่อนเริ่มทำนา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.6 การไถกลบตอซังข้าวก่อนเริ่มทำ

นา ไถ และร้อยละ 32.4 ไม่ไถ ตามลำดับ

การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.6 ใส่ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 8.0 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และร้อยละ 4.4 ใส่ปุ๋ย

พืชสด ตามลำดับ

สูตรปุ๋ยเคมี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.4 สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้ สูตร 16 – 16 – 8 ร้อยละ 50.2 สูตร 16 – 20 – 15 ร้อยละ 49.3 สูตร 46 – 0 – 0 ร้อยละ 44.4 สูตร 15 – 15 – 15 และร้อยละ 33.7 สูตร 0 – 0 – 60

ตามลำดับ

โรคที่พบ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.4 โรคที่พบ โรคใบจุดสีน้ำตาล ร้อยละ 32.4 โรคขอบใบแห้ง และร้อยละ 31.2 โรคไหม้ ตามลำดับ

แมลงศัตรูพืชที่พบ เกษตรกรร้อยละ 57.7 แมลงศัตรูพืชที่พบ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ร้อยละ 15.1 หนอนห่อใบข้าว และร้อยละ 0.8 แมลงบัว ตามลำดับ

การใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.1 ใช้สารเคมี และร้อยละ 22.9 ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ได้ ตามลำดับ

วิธีการจัดการโรคที่พบ เกษตรกรร้อยละ 46.2 ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรคระบาด ร้อยละ 44.9 ใช้สารเคมีทันทีที่พบโรคระบาด และร้อยละ 8.9 ใช้สารเคมีเมื่อไม่สามารถจัดการโดยใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ได้ ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรร้อยละ 67.6 การเก็บเกี่ยวข้าวรวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วันนับจากวันออกดอก และร้อยละ 32.4 เมล็ดข้าวในรวงสุก 3 ใน 4 ส่วนตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประกอบด้วยแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต

ก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต

การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

รายการ	n = 225			อันดับ
	คำ เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. แหล่งน้ำ				
1.1 น้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น นาใกล้โรงงานอุตสาหกรรม นาเป็นที่รองรับน้ำเสีย	ถูก	205	91.1	1
1.2 เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	ถูก	150	66.7	3
1.3 เกษตรกรมีการทิ้งภาชนะที่มีสารเคมีในสถานที่มิดชิดป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา	ถูก	195	86.7	2
2. พื้นที่ปลูก				
2.1 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้าง ปนเปื้อนสารเคมี	ถูก	135	60.0	3
2.2 เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน	ถูก	162	72.0	1

2.3 เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างดินส่ง ตรวจในห้องปฏิบัติการ	ผิด	139	61.8	2
เฉลย: เกษตรกรจำเป็นต้องเก็บตัวอย่างดินส่ง ตรวจในห้องปฏิบัติการ				

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

				n = 225
				อันดับ
รายการ	คำ เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร				
3.1 เกษตรกรพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็น ขณะลมสงบ	ถูก	140	62.2	2
3.2 สารเคมีเหลือติดค้างในถังพ่น เกษตรกร สามารถเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไปได้ เพื่อเป็นการ ประหยัดต้นทุน	ผิด	174	77.3	1
เฉลย: สารเคมีเหลือติดค้างในถังพ่น เกษตรกรไม่ ควรเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไป				
3.3 เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มีชัดเจน แสดงป้ายชัดเจน	ถูก	128	56.9	3

4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ก่อนการเก็บเกี่ยว

4.1 ช่วงต้นข้าวตั้งท้องออกรวงเกษตรกรไม่ต้อง
ปล่อยน้ำเข้าแปลง เนื่องจากข้าวไม่ต้องการน้ำ
มาก

ผิด

163

72.4

3

เฉลย: ช่วงต้นข้าวตั้งท้องออกรวงเกษตรกร ต้อง
ดูแลไม่ให้ต้นข้าวขาดน้ำ

4.2 เกษตรสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชใน
แปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้
ป้องกันกำจัดอย่างเหมาะสม

ถูก

175

77.8

2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	คำ เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
		n = 225		
4.3 ก่อนใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการ บรรจุและขนส่งผลผลิต มีการทำความสะอาดทุก ครั้ง	ถูก	179	79.6	1

5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

5.1 เมื่อถึงระยะที่เหมาะสมที่เก็บเกี่ยวข้าว เกษตร
ควรนวดรถเก็บเกี่ยว คนงาน ให้พร้อมเพื่อเก็บเกี่ยว
ได้ทันตามกำหนด

ถูก

177

78.7

1

5.2 เกษตรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้น
เล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความหนามากกว่า 10
เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป

ผิด

126

56.0

3

เฉลี่ย: เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้น
เล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความหนาประมาณ 5-10
เซนติเมตรเพื่อไม่ให้หนาจนเกินไป

5.3 เกษตรกรต้องทำความสะอาดกระสอบบรรจุ
ข้าวเปลือกเพื่อให้ไม่มีข้าวพันธุอื่นปะปน

6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวม ผลผลิต

6.1 รถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด อุปกรณ์เปิด
มิดชิด ป้องกันน้ำจากภายนอก ไม่ทำให้เกิดการ
ปนเปื้อน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	ค่า เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
n = 225				
6.2 ยุ้งฉางที่ใช้จัดเก็บอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ปิดมิดชิด สามารถป้องกันน้ำฝน ป้องกันการเข้า ทำลายของสัตว์	ถูก	93	41.3	2
6.3 เกษตรกรทำป้ายหรือฉลากบันทึกรายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือกวันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย	ถูก	51	22.7	3
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล				
7.1 เกษตรกรจัดทำแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบัน สำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ	ถูก	174	84.0	3

7.2 เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน	ถูก	155	87.6	1
7.3 เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัสดุอันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย	ถูก	160	84.4	2

จากตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่า เกษตรกรมีความรู้ได้ถูกต้อง 3 อันดับแรก ได้แก่ น้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น แปลงนาใกล้โรงงานอุตสาหกรรม แปลงนาเป็นที่รองรับน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 91.1) รถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน (ร้อยละ 88.9) เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน (87.6) ส่วนข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรทำปุ๋ยหรืออุจจาระปนที่กระจายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย (ร้อยละ 22.7) เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้นเล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความหนาแน่นมากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป (ร้อยละ 56.0) เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มีติดแสดงป้ายชัดเจน (ร้อยละ 56.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 225

จำนวนข้อที่ตอบถูก	ระดับความรู้	จำนวน คนที่ตอบถูก	ร้อยละ
ความรู้ 5 – 8 ข้อ	น้อย	6	2.7
ความรู้ 9 – 12 ข้อ	ปานกลาง	41	18.2
ความรู้ 13 – 16 ข้อ	มาก	117	52.0
ความรู้ 17 - 21 ข้อ	มากที่สุด	61	27.1
คะแนนสูงสุด = 21 ต่ำสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 14.36 S.D.= 2.799			

จากตารางที่ 4.4 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 14.36) โดยร้อยละ 52.0 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับมาก อยู่ระหว่าง 13 – 16 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 27.1 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมากที่สุด อยู่ระหว่าง 17 - 21 ข้อ ร้อยละ 18.2 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรปานกลาง อยู่ระหว่าง 9 - 12 ข้อ และร้อยละ 2.7 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับน้อย อยู่ระหว่าง 5 - 8 ข้อ คะแนนต่ำสุดตอบถูก 7 ข้อ คะแนนสูงสุดตอบถูก 21 ข้อ

3.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรสมาชิก

แปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทาง

การเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรสมาชิก

แปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

n = 225

รายการ	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. แหล่งน้ำ			
1.1 น้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น แปลงนาใกล้โรงงานอุตสาหกรรม แปลงนาเป็นที่รองรับน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	154	68.4	2
1.2 เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	80	35.6	3
1.3 เกษตรกรมีการทิ้งภาชนะที่มีสารเคมีในสถานที่มิดชิดป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา	171	76.0	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 225

รายการ	ปฏิบัติ	อันดับ
--------	---------	--------

	จำ	ร้อยละ	
	นวน		
	(คน)		
2. พื้นที่ปลูก			
2.1 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรไม่มีวัตถุประสงค์รายที่ทำให้เกิดการตกค้าง ปนเปื้อนสารเคมี	118	52.4	1
2.2 เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน	89	39.6	3
2.3 เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	115	51.1	2
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร			
3.1 เกษตรกรพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็น ขณะลมสงบ	169	75.1	1
3.2 สารเคมีเหลือติดค้างในถังพ่น เกษตรกรสามารถเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไปได้ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน	114	50.7	3
3.3 เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มิดชิด แสดงป้ายชัดเจน	123	54.7	2
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว			
4.1 ช่วงต้นข้าวตั้งท้องออกรวงเกษตรกรไม่ต้องปล่อยน้ำเข้าแปลง เนื่องจากข้าวไม่ต้องการน้ำมาก	116	51.6	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n= 225

รายการ		ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
4.2	เกษตรกรสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้ป้องกันกำจัดอย่างเหมาะสม	121	53.8	2
4.3	ก่อนใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลผลิต มีการทำความสะอาดทุกครั้ง	123	54.7	1
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว				
5.1	เมื่อถึงระยะที่เหมาะสมที่เก็บเกี่ยวข้าว เกษตรควรนำรถเก็บเกี่ยว คนงาน ให้พร้อมเพื่อเก็บเกี่ยวได้ทันตามกำหนด	107	47.6	2
5.2	เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้นเล็กน้อย เกือบข้าวให้มีความหนามากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป	130	57.8	1
5.3	เกษตรกรควรต้องทำความสะอาดกระสอบบรรจุข้าวเปลือกเพื่อให้ไม่มีข้าวพันธุ์อื่นปะปน	105	46.7	3
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต				
6.1	รถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปียกน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน	94	41.8	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 225

รายการ	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
6.2 ยุงฆางที่ใช้จัดเก็บอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ปิดมิดชิด สามารถป้องกันน้ำฝน ป้องกันการเข้า ทำลายของสัตว์	137	60.9	1
6.3 เกษตรกรทำป้ายหรือฉลากบันทึกรายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้า เก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย	105	46.7	2
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล			
7.1 เกษตรกรจัดทำแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบัน สำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ	116	51.6	1
7.2 เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการ ปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน	94	41.8	2
7.3 เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัสดุ อันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย	83	36.9	3

จากตารางที่ 4.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกร เมื่อนำผลการปฏิบัติมาพิจารณา เกษตรกรได้ปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรมีการทึ่
ภาชนะที่มีสารเคมีในสถานที่มิดชิดป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา (ร้อยละ 76.0) เกษตรกร
พ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ (ร้อยละ 75.1) และน้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการ
ปนเปื้อน เช่น แปลงนาใกล้โรงงานอุตสาหกรรม แปลงนาเป็นที่รองรับน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ
68.4) ข้อที่เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจใน

ห้องปฏิบัติการ (ร้อยละ 35.6) เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้น้ำ เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน (ร้อยละ 36.9) และรถที่ชนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปียกน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนรถที่ชนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปียกน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน (ร้อยละ 41.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สรุประดับการปฏิบัติการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 225

การปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ	จำนวน ปฏิบัติ	ร้อยละ
การปฏิบัติ 1 - 4 ข้อ	น้อยที่สุด	1	0.4
การปฏิบัติ 5 - 8 ข้อ	น้อย	45	20.0
การปฏิบัติ 9 - 12 ข้อ	ปานกลาง	109	48.7
การปฏิบัติ 13 - 16 ข้อ	มาก	68	30.1
การปฏิบัติ 17 - 21 ข้อ	มากที่สุด	2	0.8

คะแนนสูงสุด = 17 ต่ำสุด = 4 ค่าเฉลี่ย = 10.95 S.D. = 2.779

จากตารางที่ 4.6 สรุประดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.95) โดยร้อยละ 48.7 มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับปานกลาง

รองลงมา ร้อยละ 30.1 มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกรมาก ร้อยละ 20.0 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกรน้อย ร้อยละ 0.8 มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในระดับมากที่สุด และร้อยละ 0.4 มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ ระดับการปฏิบัติต่ำสุด 4 ข้อ สูงสุด 17 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบไปด้วย 1) แหล่งน้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการ เก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต 7) การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.7 ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็น	ระดับปัญหา(จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n= 225							
1. แหล่งน้ำ						3.00	ปาน	
						(1.076)	กลาง	
1.1 แหล่งน้ำเสี่ยงต่อ การปนเปื้อน	24	49	108	26	18	3.16	ปาน	1
	(10.7)	(21.8)	(48.0)	(11.6)	(8.0)	(1.030)	กลาง	

1.2 การเก็บตัวอย่าง น้ำส่งตรวจที่ ห้องปฏิบัติการ	14 (6.2)	47 (20.9)	86 (38.2)	52 (23.1)	26 (11.6)	2.87 (1.068)	ปาน กลาง	3
1.3 การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของแหล่ง น้ำ	22 (9.8)	45 (20.0)	86 (38.2)	45 (20.0)	27 (12.0)	2.96 (1.129)	ปาน กลาง	2
2. พื้นที่ปลูก						3.12 (1.055)	ปาน กลาง	
2.1 ดินมีความเสี่ยง ต่อการปนเปื้อน	28 (12.4)	50 (22.2)	89 (39.6)	42 (18.7)	16 (7.1)	3.14 (1.084)	ปาน กลาง	1
2.2 เก็บประวัติข้อมูล การใช้ที่ดินย้อนหลัง	23 (10.2)	57 (25.3)	83 (36.9)	51 (22.7)	11 (4.9)	3.13 (1.035)	ปาน กลาง	2
2.3 การเก็บตัวอย่าง ดินส่งตรวจที่ ห้องปฏิบัติการ	20 (8.9)	59 (26.2)	80 (35.6)	52 (23.1)	14 (6.2)	3.08 (1.047)	ปาน กลาง	3
3. การใช้วัสดุ อันตรายทาง การเกษตร						2.91 (1.044)	ปาน กลาง	
3.1 ความรู้เรื่องการ ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ให้สอดคล้องกับ ศัตรูพืชที่สำรวจพบ	15 (6.7)	35 (15.6)	104 (46.2)	53 (23.6)	18 (8.0)	2.89 (0.985)	ปาน กลาง	2
3.2 ความรู้เรื่องการ ใช้วัสดุอันตรายทาง การเกษตรที่ถูกต้อง	17 (7.6)	53 (23.6)	86 (38.2)	44 (19.6)	25 (11.1)	2.97 (1.087)	ปาน กลาง	1

5.3 การลดความชื้น	19	68	88	32	18	3.17	ปาน	2
ข้าวเปลือก(การตาก ข้าว) ที่ถูกต้อง เช่น วิธีการ สภาพอากาศ ระยะเวลา	(8.4)	(30.2)	(39.1)	(14.2)	(8.0)	(1.039)	กลาง	
6. การขนย้าย การ เก็บรักษาและการ รวบรวมผลิต						3.28	ปาน	
						(1.043)	กลาง	
6.1 พาหนะที่ใช้ใน การขนย้ายที่ไม่ สามารถปิดมิดชิด ป้องกันน้ำหรือสิ่ง ปนเปื้อนจาก ภายนอกได้	25	78	70	34	18	3.26	ปาน	2
	(11.1)	(34.7)	(31.1)	(15.1)	(8.0)	(1.096)	กลาง	
6.2 สถานที่เก็บรักษา ข้าวที่ไม่สามารถ ป้องกันสารเคมี ปนเปื้อน หรือป้องกัน การเข้าทำลายของ สัตว์ได้	21	68	88	40	8	3.24	ปาน	3
	(9.3)	(30.2)	(39.1)	(17.8)	(3.6)	(0.971)	กลาง	
6.3 การทำความสะอาด เพื่อลดการ เปื้อนของสารเคมีและ ข้าวพันธุ์อื่นที่เก็บ รักษาไว้ก่อนหน้า	30	72	80	29	14	3.33	ปาน	1
	(13.3)	(32.0)	(35.6)	(12.9)	(6.2)	(1.061)	กลาง	
7. การบันทึกและ จัดเก็บข้อมูล						3.46	มาก	
						(1.064)		
7.1 ความรู้วิธีการ จัดเก็บข้อมูล	32	81	65	35	12	3.38	ปาน	2
					(5.3)	(1.076)		

	(14.2)	(36.0)	(28.9)	(15.6)			กลาง	
7.2 การบันทึกข้อมูล	30	81	67	30	17	3.34	ปาน	3
การผลิตในแต่ละ ฤดูกาล	(13.3)	(36.0)	(29.8)	(13.3)	(7.6)	(1.103)	กลาง	
7.3 การจัดเก็บ	50	84	61	25	5	3.66	มาก	1
เอกสาร	(22.2)	(37.3)	(27.1)	(11.1)	(2.2)	(1.014)		

จากตารางที่ 4.7 สรุปปัญหาของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้ดังนี้

แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อแหล่งน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งน้ำอยู่ใน

สภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.16) รองลงมาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำ

(ค่าเฉลี่ย 2.96) และการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ (ค่าเฉลี่ย 2.87) ตามลำดับ

พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อพื้นที่ปลูก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ดินมีความเสี่ยงต่อการ

ปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.14) รองลงมาเก็บประวัติข้อมูลการใช้ที่ดินย้อนหลัง (ค่าเฉลี่ย 3.13) และการเก็บตัวอย่าง

ดินส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ (ค่าเฉลี่ย 3.08) ตามลำดับ

การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.91) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ใน

ระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.97) รองลงมา ความรู้เรื่องการใช้สารกำจัดศัตรูพืชให้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ (ค่าเฉลี่ย 2.89) และความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งผลิต/จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง (ค่าเฉลี่ย 3.08) รองลงมาความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.06) และศัตรูพืชที่เข้าทำลายแปลง ทำให้ทำการป้องกันกำจัดไม่ทันการระบาด (ค่าเฉลี่ย 2.91) ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้เรื่องอุปกรณ์การเก็บเกี่ยวก่อนใช้และหลังใช้อุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) รองลงมาการลดความชื้นข้าวเปลือก(การตากข้าว) ที่ถูกต้อง เช่น วิธีการ สภาพอากาศ ระยะเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.17) และความรู้เรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.05) ตามลำดับ

การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ การทำความสะอาด เพื่อลดการเปื้อนของสารเคมีและข้าวพันธุ์อื่นที่เก็บรักษาไว้ก่อนหน้า (ค่าเฉลี่ย 3.33) รองลงมาพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายที่ไม่สามารถปิดมิดชิด

ป้องกันน้ำหรือสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ (ค่าเฉลี่ย 3.26) และสถานที่เก็บรักษาข้าวที่ไม่สามารถป้องกัน

สารเคมีปนเปื้อน หรือป้องกันการเข้าทำลายของสัตว์ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.24) ตามลำดับ

การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดเก็บเอกสาร (ค่าเฉลี่ย 3.66) ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ความรู้วิธีการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.38) และการบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาล (ค่าเฉลี่ย 3.34) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.1 การศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 1) ความต้องการความรู้ 2) วิธีการส่งเสริม ได้แก่ รายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน 3) ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม 4) ด้านการสนับสนุน ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

		n = 225						
ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	คว าม (S.D.)	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ความต้องการ						3.8	มาก	
ความรู้						8		
						(0.939)		

1. แหล่งน้ำ	69	89	61	6.	0	3.98	มา	2
	(30.7)	(39.6)	(27.1)	(2.7)	(0)	(0.829)	ก	
2. พื้นที่ปลูก	60	96	53	15	1	3.88	มา	3
	(26.7)	(42.7)	(23.6)	(6.7)	(0.4)	(0.894)	ก	
3. การใช้วัสดุ	63	90	52	16	4	3.85	มา	4
อันตรายทาง	(28.0)	(40.0)	(23.1)	(7.1)	(1.8)	(0.969)	ก	
การเกษตร								
4. การ	47	98	61	13	6	3.74	มา	7
จัดการคุณภาพ	(20.9)	(43.6)	(27.1)	(5.8)	(2.7)	(0.943)	ก	
ในกระบวนการ								
ผลิตก่อนการเก็บ								
เกี่ยว								
5. การ	75	98	38	11	3	4.03	มา	1
เก็บเกี่ยวและการ	(33.3)	(43.6)	(16.9)	(4.9)	(1.3)	(0.906)	ก	
ปฏิบัติหลังการ								
เก็บเกี่ยว								
6. การ	67	79	60	12	7	3.83	มา	6
ขนย้าย การเก็บ	(29.8)	(35.1)	(26.7)	(5.3)	(3.1)	(1.017)	ก	
รักษาและการ								
รวบรวมผลิต								
7. การ	70	78	56	16	5	3.85	มา	5
บันทึกและจัดเก็บ	(31.1)	(34.7)	(24.9)	(7.1)	(2.2)	(1.014)	ก	
ข้อมูล								
วิธีการส่งเสริม						4.04	มา	
รายบุคคล						(0.904)	ก	
1.1 เจ้าหน้าที่เข้า	81	87	47	9	1	4.06	มา	1
ไปเยี่ยมแปลงนา	(36.0)	(38.7)	(20.9)	(4.0)	(0.4)	(0.877)	ก	

1.2 เจ้าหน้าที่	81	89	44	10	1	4.06	มา	2
ติดต่อผ่านทาง	(36.0)	(39.6)	(19.6)	(4.4)	(0.4)	(0.879)	ก	
โทรศัพท์หรือ								
แอปพลิเคชัน								
ต่างๆ เช่น line								
facebook								
1.3 เข้าพบ	75	94	49	6	1	4.05	มา	3
เจ้าหน้าที่ที่	(33.3)	(41.8)	(21.8)	(2.7)	(0.4)	(0.836)	ก	
สำนักงาน								
2. แบบกลุ่ม						3.94	มา	
						(0.991)	ก	
2.1 การฝึกอบรม	87	68	51	15	4	3.97	มา	1
	(38.7)	(30.2)	(22.7)	(6.7)	(1.8)	(1.022)	ก	
2.2 จัดทำแปลง	75	79	57	11	3	3.94	มา	2
สาธิต	(33.3)	(35.1)	(25.3)	(4.9)	(1.3)	(0.950)	ก	
2.3 ทัศนศึกษา/	75	76	53	18	3	3.90	มา	3
ดูงาน	(33.3)	(33.8)	(23.6)	(8.0)	(1.3)	(1.001)	ก	
3. แบบมวลชน						3.95	มา	
						(1.001)	ก	
3.1 สื่อสิ่งพิมพ์	68	84	48	20	5	3.84	มา	3
เช่น เอกสาร	(30.2)	(37.3)	(21.3)	(8.9)	(2.2)	(1.025)	ก	
เผยแพร่ วารสาร								
การเกษตร								
3.2 หอกระจาย	76	86	42	20	1	3.96	มา	2
ข่าว วิทยู	(33.8)	(38.2)	(18.7)	(8.9)	(0.4)	(0.960)	ก	
โทรทัศน์								
3.3 งานรณรงค์	93	69	46	14	3	4.04	มา	1
นิทรรศการ	(41.3)	(30.7)	(20.4)	(6.2)	(1.3)	(0.995)	ก	

5. เครื่องมือทาง	54	90	72	5	4	3.82	มา	9
การเกษตรที่ช่วย	(24.0)	(40.0)	(32.0)	(2.2)	(1.8)	(0.884)	ก	
ทุนแรง เช่น รถไถ								
รถเกี่ยวข้าว								
เครื่องสีข้าว								
6. สารชีวภัณฑ์	65	89	60	10	1	3.92	มา	5
ป้องกันกำจัด	(28.9)	(39.6)	(26.7)	(4.4)	(0.4)	(0.878)	ก	
ศัตรูพืช เช่น เชื้อ								
ราไตรโคเดอร์มา								
เชื้อราบิวเวอร์เรีย								
7. แหล่งเงินทุน	58	84	70	12	1	3.83	มา	8
จากภาครัฐ	(25.8)	(37.3)	(31.1)	(5.3)	(0.4)	(0.892)	ก	
8. ตลาดรับซื้อ	55	92	68	6	4	3.84	มา	7
ผลผลิต	(24.4)	(40.9)	(30.2)	(2.7)	(1.8)	(0.889)	ก	
9. มาตรการ/ โครงการที่	59	91	63	11	1	3.87	มา	6
รับประกันราคา	(26.2)	(40.4)	(28.0)	(4.9)	(0.4)	(0.874)	ก	
ผลผลิต								

จากตารางที่ 4.8 สรุปความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อําเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่นได้ดังนี้

ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรความต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

(ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด 7 เรื่อง คือ

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.03) รองลงมา แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.98)พื้นที่ปลูก

(ค่าเฉลี่ย 3.88) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.85) การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย

3.85) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) และการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ที่อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ รายบุคคล

(ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมา แบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.95) และแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ใน

ระดับมากทั้ง 3 ด้านคือเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมแปลงนา (ค่าเฉลี่ย 4.06) เจ้าหน้าที่ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือ

แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น line facebook (ค่าเฉลี่ย 4.06) และเข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 4.05)

ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบกลุ่มภาพรวม อยู่ในระดับ

มาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3

ด้านคือการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) จัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) และทัศนศึกษา/ดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.90)

ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวม

รวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด 3 ด้านคืองานรณรงค์ นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 4.04) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทย์ ไททัศน์ (ค่าเฉลี่ย

3.96) และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารเผยแพร่ วารสารการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ หน่วยงานรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.11) เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.06) เกษตรกรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.79)

และเจ้าหน้าที่กรมการข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

- ผู้สูงอายุ

ผู้รับสาร (Receiver)

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรต้องการด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย

3.890) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด 9 เรื่อง คือ เมล็ด

พันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.04) รองลงมา แหล่งน้ำ เช่น สระน้ำ บ่อน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ระบบชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ความรู้และเทคโนโลยีในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) การ

ปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เมล็ดปอเทือง (ค่าเฉลี่ย 3.92) สารชีวภัณฑ์

ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย (ค่าเฉลี่ย 3.92) ตลาดรับซื้อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย

3.84) แหล่งเงินทุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรง เช่น รถไถ รถเกี่ยว

ข้าว เครื่องสีข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.82)ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)สภาพทั่วไปทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 2)การผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 3)ความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 4)ปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 5)การความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 513 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane ระดับความคลาด

เคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.85 ของเกษตรกร ทำการเก็บข้อมูลสุ่ม

ตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลาก ตามสัดส่วนจำนวนเกษตรกรในแต่ละกลุ่มแปลงใหญ่ซ้ำทั้ง 8 กลุ่ม

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำถามลักษณะปลาย

เปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปให้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ตรวจสอบเพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้มีความเหมาะสมถูกต้อง หลังจากนั้น

นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง

จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้เท่ากับ 0.98 มากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (เกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 0.50ขึ้นไป) และนำมา

วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ค่าความเชื่อมั่นได้แก่ ปัญหาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (0.863) ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (0.823) แสดงว่าค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ได้จากกลุ่มตัวอย่างได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่า

ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวของอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

- 1) สภาพทางสังคม เกษตรกรเป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.1 มีอายุเฉลี่ย 59.1 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน และมีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 33.93 ปี
- 2) สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.0 ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 62.6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 35.52 ปี ร้อยละ 54.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 79.1 ถือครองที่ดินของครัวเรือน ร้อยละ 67.1 พื้นที่ทำการเกษตรไม่มีเอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 51.5 ใช้แหล่งเงินทุนตนเองทำการเกษตร รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 172,127.55 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 45,624 บาท หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 25,182.22 บาท

1.3.2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

- ลักษณะพื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.1 เป็นดินเหนียว ร้อยละ 82.6 ใช้สระน้ำเป็นแหล่งน้ำทางการเกษตร ร้อยละ 88.0 ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 ร้อยละ 40.0 เมล็ดพันธุ์ได้มาจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 82.6 ทำนาแบบหว่านข้าวแห้ง ร้อยละ 67.6 โถกปลตอซัง การใส่ปุ๋ยพบว่า เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีร้อยละ 87.6 โดยสูตรที่ใช้มากที่สุดคือ 16-16-8 เกษตรกรใช้ร้อยละ 60.4 โรคที่พบ ได้แก่ โรคใบจุดสีน้ำตาล เกษตรกรพบร้อยละ 36.4 แมลงศัตรูพืชที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เกษตรกรพบร้อยละ 57.7 การกำจัดโรคพืช ร้อยละ 77.1 ใช้สารเคมีในการกำจัด ร้อยละ 46.2 ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรคระบาด การเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรร้อยละ 67.6 เก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วัน

1.3.3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 14.36) ประเด็นที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรทำปุ๋ยหรือฉลากบันทึกรายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย (ร้อยละ 22.7) เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้นเล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความหนา มากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป (ร้อยละ 56.0) เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มิดชิดแสดงป้ายชัดเจน (ร้อยละ 56.9) ตามลำดับ

2) การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.95) ประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ (ร้อยละ 35.6) เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัสดุอันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้น้ำ เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน (ร้อยละ 36.9) และรถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนรถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน (ร้อยละ 41.8) ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1) แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อแหล่งน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

รายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งน้ำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน รองลงมาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำ และการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ

2) พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อพื้นที่ปลูก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

รายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ดินมีความเสี่ยง ต่อการปนเปื้อน รองลงมาเก็บประวัติข้อมูลการใช้ที่ดินย้อนหลัง และการเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ

3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

รายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง รองลงมาความรู้เรื่องการใช้สารกำจัดศัตรูพืชให้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ ตามลำดับ

4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งผลิต/จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง รองลงมาความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและเหมาะสม และศัตรูพืชที่เข้าทำลายแปลง ทำให้ทำการป้องกันกำจัดไม่ทันการระบาด ตามลำดับ

5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้เรื่องอุปกรณ์การเก็บเกี่ยวก่อนใช้และหลังใช้อุปกรณ์ รองลงมาการลดความชื้นข้าวเปลือก(การตากข้าว) ที่ถูกต้อง เช่น วิธีการ สภาพอากาศ ระยะเวลา และความรู้เรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ตามลำดับ

6) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ การทำความสะอาดเพื่อลดการเปื้อนของสารเคมีและข้าวพันธุอื่นที่เก็บรักษาไว้ก่อนหน้า รองลงมาพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายที่ไม่สามารถปิดมิดชิด ป้องกันน้ำหรือสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ และสถานที่เก็บรักษาข้าวที่ไม่สามารถป้องกันสารเคมีปนเปื้อนหรือป้องกันการเข้าทำลายของสัตว์ได้ ตามลำดับ

7) การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดเก็บเอกสารระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ความรู้วิธีการจัดเก็บข้อมูล และการบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาล ตามลำดับ

1.3.5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรความต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ในระดับมากทั้ง 7 เรื่อง คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รองลงมา แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.88) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.85) การ

บันทึกและจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.85) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) และ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ที่อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ รายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมา แบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.95) และแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ใน ระดับมากทั้ง 3 ด้านคือเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมแปลงนา (ค่าเฉลี่ย 4.06) เจ้าหน้าที่ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น line facebook (ค่าเฉลี่ย 4.06) และเข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบกลุ่มภาพรวม อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) จัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) และทัศนศึกษา/ดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวม รวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด 3 ด้านคืองานรณรงค์ นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 4.04) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทย์ ไททัศน์ (ค่าเฉลี่ย

3.96) และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารเผยแพร่ วารสารการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ หน่วยงานรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.11) เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.06) เกษตรกรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.79) และเจ้าหน้าที่กรมการข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรต้องการด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.890) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด 9 เรื่อง คือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.04) รองลงมา แหล่งน้ำ เช่น สระน้ำ บ่อน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ความรู้และเทคโนโลยีในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เมล็ดปอเทือง (ค่าเฉลี่ย 3.92) สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีเวอร์เรีย (ค่าเฉลี่ย 3.92) ตลาดรับซื้อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.84) แหล่งเงินทุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรง เช่น รถไถ รถเกี่ยวข้าว เครื่องสีข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ปัญหาและ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

อายุ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี ใกล้เคียงกับอภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.39) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.50 ปี ซึ่งเกษตรกรวัยนี้เข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ เป็นช่วงที่เรียนรู้ช้าลง ความจำให้สิ่งใหม่ ๆ ลดลง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งเสริมให้เหมาะสม เช่น การปฏิบัติที่เป็นลำดับขั้นตอน จดบันทึกช่วยจำ

ระดับการศึกษา จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.4 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสิรินาด อินทวาท (2560, น.46) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งการเรียนรู้ของเกษตรกรใช้ข้อมูลที่เป็นภาษาวิชาการเกษตรกรอาจไม่เข้าใจ ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกษตรกรเข้าใจง่าย

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

แหล่งเงินทุนในการทำเกษตร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.1 ใช้เงินทุนตนเองทำการเกษตรสอดคล้องกับวินทร ปัญญาสม (2557, น.53) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรร้อยละ 87.0 ใช้เงินทุนตนเองในการทำ
การเกษตร นอกจากทำนาแล้วเกษตรกรปลูกพืชอื่น เช่น อ้อย มันสำปะหลัง เพิ่มรายได้จากการขายข้าวที่ไม่ได้
ราคา ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ต้องใช้เงินทุนจากแหล่งอื่น

2.2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

รูปแบบการทำนา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.6 ทำนาแบบนาหว่านข้าว
แห้ง สอดคล้องกับ วราภรณ์ บุญเครือ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในอำเภ
บัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (2564, น.72) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 ทำนาแบบหว่านข้าวแห้ง โดยเป็นการทำ
นาแบบอาศัยน้ำฝน ช่วยให้เกษตรกรประหยัดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

การใช้ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.4 ใช้สูตร 16-16-8 ใกล้เคียงจากสุนันทา ณ
มา (2561, น.48) ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ ที่เกษตรกรร้อยละ 76.4 ใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0
ซึ่งเป็นปุ๋ยสูตรที่ใช้บำรุงราก ช่วยในการแตกกอของต้นข้าว

โรคที่พบบ่อยร้อยละ 36.4 พบโรคใบจุดสีน้ำตาลใกล้เคียงกับกนิษฐา กรวยทอง (2563,
น.54) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะ
เนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาที่เกษตรกรร้อยละ 36.0 พบโรคไหม้คอรวง โดยโรคที่พบบนั้นเกิดจากเชื้อรา พบ
ในระยะออกรวงทำให้เมล็ดข้าวเสียหาย

2.3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเรื่อง แหล่งน้ำ ที่ใช้ปลูกต้องมาจากแหล่งที่ไม่มีการปนเปื้อนวัตถุอันตราย เป็นข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 91.1 สอดคล้องกับอภิฏ พัทฒนยินดี (2562, น.64) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 88.6 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องแหล่งน้ำในการทำเกษตร ในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจึงไม่จำเป็นต้องเน้นในประเด็นนี้มากนัก

การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเมื่อนำมาพิจารณา พบว่า ในประเด็นเกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย สอดคล้องกับ วรินทร์ ปัญญาสม (2558, น.90) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวประเด็นการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษา และการจำหน่ายข้าวเปลือกน้อยที่สุด ในการส่งเสริมเกษตรกรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรเน้นในประเด็นเรื่องการจดบันทึกและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้จนกลายเป็นนิสัยในการจดบันทึกการทำงาน

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรปัญหาต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในประเด็นการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลง

ใหญ่ช้าวมีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงใกล้เข้าวัยสูงอายุ เขียนหนังสือไม่คล่อง ไม่จดบันทึกในทันที ไม่มีการบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาลให้เป็นปัจจุบัน และไม่ได้มีการเก็บเอกสารไว้ ต้องรอลูกหลานมาช่วยบันทึกและจัดเก็บ สอดคล้องกับอรณัน กวินรัตน์ศักดิ์ (2561, น.82) ศึกษาเรื่อง การจัดการผลิตข้าวตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการนาแปลงใหญ่ ตำบลเดิมบาง อำเภอดเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

2.5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช้าว อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต และการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ก่อนการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ พันธ์ชาติ (2562, น.59) พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในการผลิตข้าวระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 ซึ่งเกษตรกรยังต้องการความรู้ในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 7 ประเด็น ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องควรเน้นการส่งเสริมความรู้ และการปฏิบัติให้เกษตรกรได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

วิธีการส่งเสริม มีดังนี้

- 1) วิธีการส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.53) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม

มาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริม

แบบรายบุคคลระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.45 โดยวิธีการที่ต้องการมากคือเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 3.94 สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.54) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม

มาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริม

แบบรายบุคคลระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 โดยมีประเด็นเกษตรกรต้องการมากที่สุดคือการฝึกอบรม เพื่อเป็น

เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตัวเกษตรกรเอง

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับ

มาก ค่าเฉลี่ย 3.95 โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือการจัดนิทรรศการ การรณรงค์ ทำให้เกษตรกร

ได้รับความรู้และเทคโนโลยีจากหน่วยงานต่างๆที่มาร่วมจัดงาน

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมในระดับมาก โดยต้องการ

ให้หน่วยงานรับรองเป็นผู้ส่งเสริมมากที่สุดเนื่องจากเกษตรกรจะได้ทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่

ถูกต้อง ในการขอมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รองลงมาเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมเนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่

ใกล้ชิดเกษตรกร สามารถเข้าถึงได้ง่าย เกษตรกรต้นแบบซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จสามารถ

ถ่ายทอดวิธีการให้เกษตรกรเข้าใจได้ง่าย และกรมการข้าว ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรต้องการสนับสนุนมากที่สุดทั้ง 9 ประเด็น ประเด็นที่

เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง เกษตรกรต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์

คุณภาพดี อาจเป็นเพราะเกษตรกรปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคหรือขยายพันธุ์ใช้ในฤดูกาลถัดไป จึงทำให้เกษตรกรต้องการข้าวมากที่สุด รองลงมาแหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อสูบน้ำขึ้นมากักเก็บในช่วงฝนทิ้งช่วง ความรู้และเทคโนโลยีในการทำนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ สารชีวภัณฑ์ ป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อลดการใช้สารเคมี มาตรการ/โครงการที่รับประกันราคาผลผลิต ตลาดรับซื้อผลผลิต แหล่งเงินทุนจากภาครัฐเนื่องจากเป็นแหล่งที่เข้าถึงง่าย มีดอกเบี้ยราคาถูกกว่าแหล่งอื่น เครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรงสามารถทำให้ประหยัดเวลาเตรียมพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะ

1. นักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การจัดบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ

2. นักส่งเสริมหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นในประเด็นเรื่อง การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรปฏิบัติได้น้อยจึงต้องมีการเน้นวิธีการจดบันทึก วิธีการจัดเก็บเอกสาร การจัดเก็บข้อมูล โดยการให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติ ให้กับเกษตรกรเพื่อเกิดความรู้ ความเคยชิน และนำไปปฏิบัติ

3. สร้างช่องทางในการส่งเสริม สื่อบุคคล หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการบูรณาการร่วมกันจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ในการการผลิตข้าวตามมาตรฐานการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว สร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นวิดีโอ หรือสร้างกลุ่มออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกษตรการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวได้อย่างทันสมัยและรวดเร็ว ทำการเผยแพร่ลงในเพจสำนักงานเกษตรอำเภอหรือส่งให้กลุ่มออนไลน์ ต่างๆในพื้นที่ช่วยประชาสัมพันธ์

4. วิธีการในการส่งเสริม โดยการพาเกษตรกรไปทัศนศึกษาดูแปลงเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวโดยให้เกษตรกรต้นแบบ หรือผู้ประกอบการหรือวิทยากรที่มีความรู้มาบรรยายวิธีการ รวมทั้งสาธิตและให้เกษตรกรลงมือฝึกปฏิบัติจริงจะ ได้เห็นภาพที่ชัดเจนในการปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

บรรณานุกรม

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- กรมการข้าว. (2566). องค์ความรู้เรื่องข้าว. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://ricecloud.ricethailand.go.th/RKB/plant%202.html>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). ทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2567 https://farmer.doe.go.th/report/report66/report_rice_66_fmfd_bd_ap/40/16/
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. สืบค้นจาก https://co-farm.doe.go.th/report_1list.php
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2567. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th>
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (256). การสร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 6, หน้า 18-58). นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์. (2561). รูปแบบและวิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี. โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เยาว์สุลักษณ์ บรรจุมาศย์. (2556). การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

วราภรณ์ บุญเครือ. (2564). แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในอำเภอบัวใหญ่

จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

วิรินทร์ ปัญญาสม. (2557). การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัด

แม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,

นนทบุรี

สิรินาด อินญา. (2560). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของ

เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตร

มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

สินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์ในการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตร.

ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุนันทา ณ มา. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกร

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

สุวิทย์ เฟ็งแก้ว. (2562). การพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกรใน
จังหวัดมุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,

นนทบุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอกุเวียง. (2566). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (พ.ศ.2566-2570) ปีงบประมาณ
2566, ขอนแก่น: สำนักงานเกษตรอำเภอกุเวียง

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2552). การปฏิบัติที่ดีสำหรับข้าว กรุงเทพมหานคร สำนัก
มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อภิภู พัฒนยินดี. (2562). การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนา

แปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร ศาสตรมหา

บัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

อภิวัฒน์ จตุรัส. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของ
เกษตรกร อำเภอบัวชุมบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

อภิสิทธิ์ พันธชาติ. (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี
ของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

อรุณัน กวินรัตน์ภาค. (2561). การจัดการผลิตข้าวตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ ตำบลเดิมบาง อำเภอดเดิมบางนางบวช จังหวัด

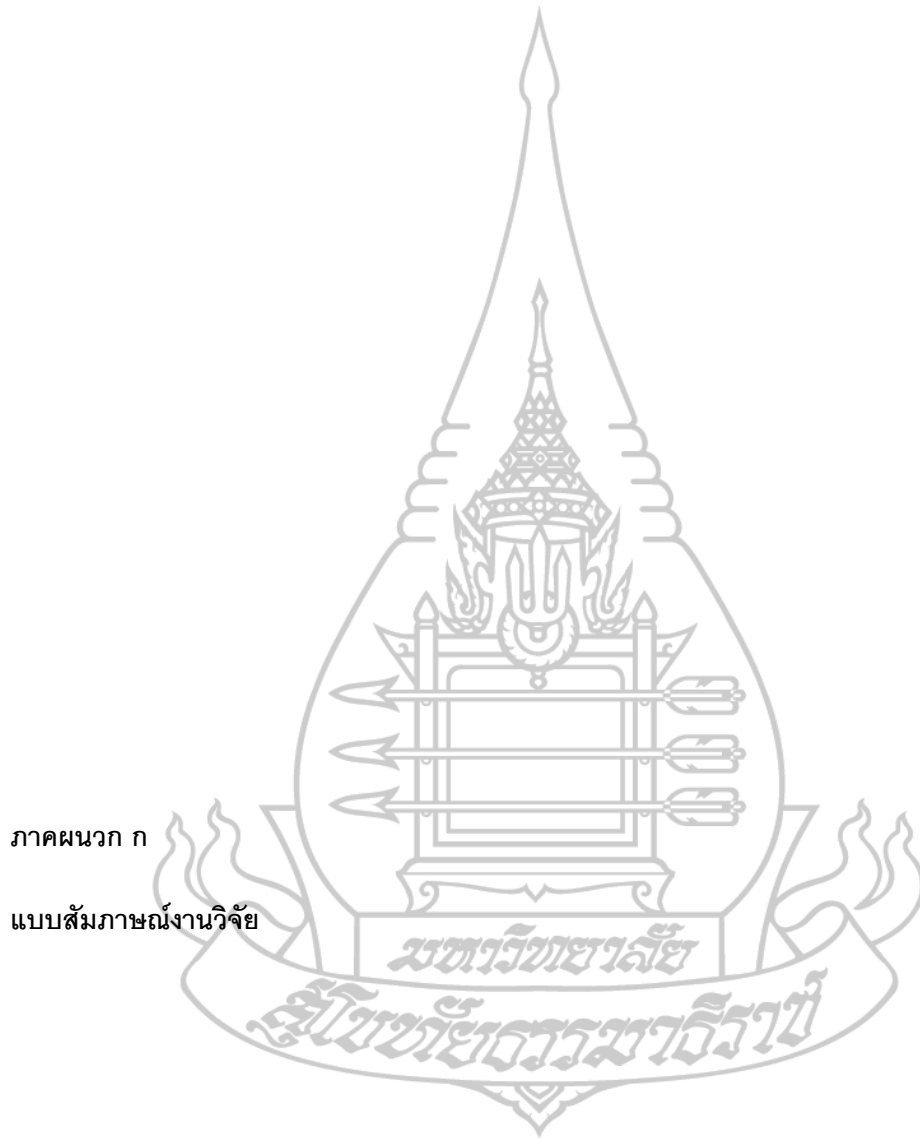
สุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

โดย นางสาวพัชรินทร์ เกษขจร รหัสนักศึกษา2659001651

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

คำแนะนํ้า : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ü ลงใน “ หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้ ตามที่ผู้ตอบคิดว่าตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ   “ 1) ชาย   “ 2) หญิง
2. อายุ.....ปี (อายุเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
  - “ 1) ประถมศึกษา   “ 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
  - “ 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.   “ 4) อนุปริญญา
  - “ 5)ปริญญาตรี   “ 6) ไม่ได้รับการศึกษา
  - “ 7) อื่นๆ ระบุ.....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....ราย (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์)
5. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)
  - “ 1) เกษตรกร   “ 2) รับจ้างทั่วไป
  - “ 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว   “ 4) รับราชการ
  - “ 5) พนักงานเอกชน   “ 6) อื่นๆ (ระบุ).....
6. อาชีพพรอง (ตอบเพียง 1 ข้อ)
  - “ 1) เกษตรกร   “ 2) รับจ้างทั่วไป
  - “ 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว   “ 4) รับราชการ
  - “ 5) พนักงานเอกชน   “ 6) อื่นๆ (ระบุ).....
7. ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

8. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่

9. ลักษณะการถือครองที่ดิน

.. 1) ของครัวเรือน

.. 2) เช่า

.. 3) อื่นๆ (ระบุ).....

10. ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 1) น.ส. 4

.. 2) น.ส. 3

.. 3) ส.ป.ก.

.. 4) ไม่มีเอกสารสิทธิ์

.. 5) อื่นๆ (ระบุ).....

11. แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 1) เงินทุนตนเอง

.. 2) กองทุนหมู่บ้าน

.. 3) สหกรณ์การเกษตร

.. 4) ธกส.

.. 5) กู้ธนาคาร

.. 6) อื่นๆ (ระบุ).....

12. รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566.....บาท

13. รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566.....บาท

14. หนี้สินของครัวเรือน.....บาท

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ü ลงใน .. หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้ ตามที่ผู้ตอบคิดว่าตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. ลักษณะดินที่ปลูก

.. 1) ดินเหนียว

.. 2) ดินร่วน

“ 3) ดินร่วนปนทราย

“ 4) อื่นๆ (ระบุ).....

2. แหล่งน้ำที่ใช้

“ 1) ไม่มีแหล่งน้ำ

“ 2) มีแหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

“ 2.1) ชลประทาน

“ 2.2) แม่น้ำ/คลองสาธารณะ

“ 2.3) สระน้ำ

“ 2.4) น้ำฝน

“ 2.5) บ่อน้ำตื้น

“ 2.6) บ่อบาดาล

“ 2.7) อื่นๆ (ระบุ).....

3. พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

“ 1) กข 6

“ 2) กข 10

“ 3) ขาวดอกมะลิ 105

“ 4) อื่นๆ (ระบุ).....

4. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์

“ 1) หน่วยงานราชการ

“ 2) ร้านค้าทั่วไป

“ 3) ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง

“ 4) สถาบันการศึกษา

“ 5) อื่นๆ (ระบุ).....

5. รูปแบบการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

“ 1) ปักดำ

“ 2) นาหว่านข้าวแห้ง

“ 3) นาหว่านน้ำตม

“ 4) โยนกล้า

“ 5) ไร่/หยอด

“ 6) อื่นๆ (ระบุ).....

6. การไถกลบตอซังข้าวก่อนเริ่มทำนา

“ 1) ไถ

.. 2) ไม่ไถ่

7. การใส่ปุ๋ย

.. 1) ไม่ใส่

.. 2) ใส่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 2.1) ปุ๋ยพืชสด ได้แก่.....

.. 2.2) ปุ๋ยอินทรีย์

.. 2.3) ปุ๋ยเคมี

.. 2.3.1) สูตร 46-0-0 .. 2.3.2) สูตร 0-0-60

.. 2.3.3) สูตร 15-15-15 .. 2.3.4) สูตร 16-16-8

.. 2.3.5) สูตร 16-20-0 .. 2.3.6) อื่นๆ (ระบุ).....

8. โรคที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 1) โรคไหม้

.. 2) โรคใบจุดสีน้ำตาล

.. 3) โรคขอบใบแห้ง

.. 4) อื่นๆ (ระบุ).....

9. แมลงศัตรูพืชที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 1) เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

.. 2) หนอนห่อใบข้าว

.. 3) แมลงบั่ว

.. 4) อื่นๆ (ระบุ).....

10. การใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง

.. 1) ไม่ใช้

.. 2) ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.. 2.1) สารชีวภัณฑ์

“ 2.2) สารเคมี

“ 2.3) อื่นๆ (ระบุ).....

11. วิธีการจัดการโรคที่พบ

“ 1) ใช้สารเคมีทันทีที่พบโรครระบาด

“ 2) ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรครระบาด

“ 3) ใช้สารเคมีเมื่อไม่สามารถจัดการโดยใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ได้

12. การเก็บเกี่ยวข้าว

“ 1) รวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วัน

“ 2) เมล็ดข้าวในรวงสุก 3 ใน 4 ส่วน

“ 3) อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ๒ ลงใน “ ตัวเลือก

ถูก หรือ ผิด ให้ตามที่คุณคิดว่าตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ประเด็นคำถาม	ตอบคำถาม		การปฏิบัติ	
	ถูก	ผิด	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. แหล่งน้ำ				
1.1 น้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	/			
1.2 เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	/			
1.3 เกษตรกรมีการทิ้งภาชนะที่บรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่มิดชิดป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา	/			

2. พื้นที่ปลูก				
2.1 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้าง ปนเปื้อนสารเคมี	/			
2.2 เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน	/			
2.3 เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	/			
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร				
3.1 เกษตรกรพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็น ลมสงบ	/			
ประเด็นคำถาม	ตอบคำถาม		การปฏิบัติ	
	ถูก	ผิด	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
3.2 สารเคมีเหลือติดค้างในถังพ่น เกษตรกรสามารถเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไปได้ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน	/			
3.3 เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มีฉลากชัดเจน	/			
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
4.1 ช่วงเกิดช่อดอกถึงออกรวงเกษตรกรไม่ต้องปล่อยน้ำเข้าแปลง เนื่องจากข้าวไม่ต้องการน้ำมาก	/			
4.2 เกษตรกรสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้ป้องกันกำจัดอย่างเหมาะสม	/			
4.3 ก่อนใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลผลิต มีการทำความสะอาดทุกครั้ง	/			
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว				

5.1 เมื่อถึงระยะที่เหมาะสมที่เก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรควรนำรถเก็บเกี่ยว คนงาน ให้พร้อมเพื่อเก็บเกี่ยวได้ทันตามกำหนด	/				
5.2 เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้นเล็กน้อย เกือบข้าวให้มีความหนามากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิต่ำเกินไป	/				
5.3 เกษตรกรต้องทำความสะอาดกระสอบบรรจุข้าวเปลือก เพื่อให้ไม่มีข้าวพันธุ์อื่นปะปน	/				
ประเด็นคำถาม	ตอบคำถาม		การปฏิบัติ		
	ถูก	ผิด	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต					
6.1 รถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำจากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน	/				
6.2 ตู้ฉางที่ใช้จัดเก็บอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ปิดมิดชิด สามารถป้องกันน้ำฝน ป้องกันการเข้าทำลายของสัตว์	/				
6.3 เกษตรกรทำป้ายหรือฉลากบันทึกรายละเอียด ข้อมูลปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย	/				
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
7.1 เกษตรกรจัดทำแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ	/				
7.2 เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน	/				
7.3 เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัตถุประสงค์รายการ การเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย	/				

ตอนที่ 4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบแสดงความคิดเห็นระดับปัญหาของการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยทำเครื่องหมาย ü ลงในช่องว่างตามระดับความรุนแรงของปัญหา

ระดับของปัญหามีดังนี้   1 = ระดับปัญหารุนแรงน้อยที่สุด   2 = ระดับปัญหารุนแรงน้อย
 3 = ระดับปัญหารุนแรงปานกลาง   4 = ระดับปัญหารุนแรงมาก
 5 = ระดับปัญหารุนแรงมากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
1. แหล่งน้ำ					
1.1 แหล่งน้ำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน					
1.2 การเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ					
1.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำ					
1.4 อื่นๆ (ระบุ).....					
2. พื้นที่ปลูก					
2.1 ดินมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน					
2.2 การประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลัง					
2.3 การเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ					
2.4 อื่นๆ (ระบุ).....					
ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					

3.1 ความรู้เรื่องการใช้สารกำจัดศัตรูพืชให้ สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ					
3.2 ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ ถูกต้อง					
3.3 ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้					
3.4 อื่นๆ (ระบุ).....					
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว					
4.1 แหล่งผลิต/เจ้าหน้าที่เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการ รับรอง					
4.2 ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง เหมาะสม					
4.3 ศัตรูพืชที่เข้าทำลายแปลง ทำให้ทำการป้องกัน กำจัดไม่ทันการระบาด					
4.4 อื่นๆ (ระบุ).....					
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
5.1 ความรู้เรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม					
5.2 ความรู้เรื่องอุปกรณ์การเก็บเกี่ยวก่อนใช้และ หลังใช้อุปกรณ์					
ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
5.3 การลดความชื้นข้าวเปลือกที่ถูกต้อง เช่น วิธีการ สภาพอากาศ ระยะเวลา					
5.4 อื่นๆ (ระบุ).....					
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต					

ณณณณ

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตาม มาตรฐานการเกษตรที่ดี	5	4	3	2	1
1. แหล่งน้ำ					
2. พื้นที่ปลูก					
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อน การเก็บเกี่ยว					
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต					
7. การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล					

วิธีการส่งเสริม

ประเด็นด้านการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
1. รายบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมแปลงนา					
1.2 เจ้าหน้าที่ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น line facebook					
1.3 เข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน					
2. แบบกลุ่ม					
2.1 การฝึกอบรม					
2.2 จัดทำแปลงสาธิต					

2.3 ทักษะศึกษา/ดูงาน					
3. แบบมวลดชน					
3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารเผยแพร่ วารสาร การเกษตร					
3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทย์ โทรทัศน์					
3.3 งานรณรงค์ นิทรรศการ					

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม

ประเด็นด้านความต้องการผู้ส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม					
เจ้าหน้าที่กรมการข้าว					
หน่วยงานรับรอง					
เกษตรกรกรดต้นแบบ					

ด้านการสนับสนุน

ประเด็นด้านการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
1. ความรู้และเทคโนโลยีในการทำนาเพื่อเพิ่ม ผลผลิต					
2. เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง					

3. แหล่งน้ำ เช่น สระน้ำ ป่อน้ำพลังงาน แสงอาทิตย์ ระบบชลประทาน					
4. การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปุ๋ย อินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เมล็ดปอเทือง					
5. เครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรง เช่น รถไถ รถเกี่ยวข้าว เครื่องสีข้าว					
6. สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีวเวอร์เรีย					
ประเด็นด้านการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
7. แหล่งเงินทุนจากภาครัฐ					
8. ตลาดรับซื้อผลผลิต					
9. มาตรการ/โครงการที่รับประกันราคาผลผลิต					

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อคำถามกับเนื้อหาที่จะวัด โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 แน่ในว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหา

คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหา

คะแนน -1 แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงเนื้อหา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1	เพศ .. 1) ชาย .. 2) หญิง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	อายุ.....ปี (อายุเกิน 6 เดือน นับเป็น 1ปี)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ระดับการศึกษา .. 1) ประถมศึกษา .. 2) มัธยมศึกษาตอนต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	.. 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. .. 4) अनुปริญา .. 5) ปริญญาตรี .. 6) ไม่ได้รับการศึกษา .. 7) อื่นๆ ระบุ.....						
4	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน..... ราย (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ) .. 1) เกษตรกร .. 2) รับจ้างทั่วไป .. 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว .. 4) รับราชการ .. 5) พนักงานเอกชน .. 6) อื่น ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	อาชีพรอง (ตอบเพียง 1 ข้อ) .. 1) เกษตรกร .. 2) รับจ้างทั่วไป .. 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว .. 4) รับราชการ .. 5) พนักงานเอกชน .. 6) อื่นๆ ระบุ	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
7	ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8	พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

9	ลักษณะการถือครองที่ดิน .. 1) ของครัวเรือน .. 2) เช่า .. 3) อื่นๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10	ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) .. 1) น.ส. 4 .. 2) น.ส. 3 .. 3) ส.ป.ก. .. 4) ไม่มีเอกสารสิทธิ์ .. 5) อื่นๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
11	แหล่งเงินทุนในการทำเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) .. 1) เงินทุนตนเอง .. 2) กองทุนหมู่บ้าน .. 3) สหกรณ์การเกษตร .. 4) ธกส. .. 5) ญาติพี่น้อง กู้นอกระบบ .. 6) อื่นๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
12	รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน ปี 2566.....บาท	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
13	รายได้นอกภาคการเกษตรของ ครัวเรือน ปี 2566.....บาท	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

บบบบ

14	หนังสือของครัวเรือน.....บาท	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
----	-----------------------------	----	----	----	---	---	--------

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1	ลักษณะดินที่ปลูก .. 1) ดินเหนียว .. 2) ดินร่วน .. 3) ดินร่วนปนทราย .. 4) อื่น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	แหล่งน้ำที่ใช้ .. 1) ไม่มีแหล่งน้ำ .. 2) มีแหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) .. 2.1) ชลประทาน .. 2.2) แม่น้ำ/คลองสาธารณะ .. 2.3) สระน้ำ .. 2.4) น้ำฝน .. 2.5) บ่อน้ำตื้น .. 2.6) บ่อบาดาล .. 2.7) อื่นๆ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1 เพิ่มข้อ แหล่งที่มา	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	<ul style="list-style-type: none"> .. 1) กข 6 .. 2) กข 10 .. 3) ขาวดอกมะลิ 105 .. 4) อื่น ..... <p>เพิ่มอีก 1 ข้อ</p> <p>แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) หน่วยงานราชการ .. 2) ร้านค้าปลีกทั่วไป .. 3) ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง .. 4) สถาบันการศึกษา .. 5) อื่นๆ (ระบุ)..... 	ของเมล็ดพันธุ์					
4	<p>รูปแบบการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) ปักดำ .. 2) นาหว่านข้าวแห้ง .. 3) นาหว่านน้ำตม .. 4) โยนกล้า .. 5) โรย/หยอด .. 6) อื่น <p>ระบุ.....</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	<p>การไถกลบตอซังข้าวก่อนเริ่มทำนา</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) ไถ 	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	.. 2) ไม่ได้						
6	การโลกบเข้าเรือก่อนเริ่มทำ นา .. 1) ไถ .. 2) ไม่ได้	0	0	1	1	0.33	ใช้ ไม่ได้
7	การใส่ปุ๋ย .. 1) ไม่ใส่ .. 2) ใส่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) .. 2.1) ปุ๋ยพืชสด ได้ แก่..... .. 2.2) ปุ๋ยอินทรีย์ .. 2.3) ปุ๋ยเคมี .. 2.3.1) สูตร 46 – 0 – 0 .. 2.3.2) สูตร 0 – 0 – 60 .. 2.3.3) สูตร 15–15–15 .. 2.3.4) สูตร 16–16–8 .. 2.3.5) สูตร 16–20–0 .. 2.3.6) อื่นๆ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8	โรคที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) .. 1) โรคไหม้ .. 2) โรคใบจุดสีน้ำตาล .. 3) โรคขอบใบแห้ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	<ul style="list-style-type: none"> .. 4) อื่นๆ 						
9	<p>แมลงศัตรูพืชที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล .. 2) หนอนห่อใบข้าว .. 3) แมลงบัว .. 4) อื่นๆ <p>ระบุ.....</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10	<p>การใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) ไม่ใช่ .. 2) ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) <ul style="list-style-type: none"> .. 2.1) สารชีวภัณฑ์ .. 2.2) สารเคมี .. 2.3) อื่นๆ <p>ระบุ.....</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
11	<p>วิธีการจัดการโรคที่พบ</p> <ul style="list-style-type: none"> .. 1) ใช้สารเคมีทันทีที่พบโรคระบาด .. 2) ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรคระบาด .. 3) ใช้สารเคมีเมื่อไม่สามารถจัดการโดยใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ได้ 	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

12	การเก็บเกี่ยวข้าว .. 1) รวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วัน .. 2) ต้นข้าวในนาออกดอก 80 %ของต้นข้าว ไม่ได้สีอถึงระยะเก็บเกี่ยว .. 3) เมล็ดข้าวในรวงสุก 3 ใน 4 ส่วน .. 4) อื่นๆ ระบุ.....	+1	0 ตัด ข้อ 2	+1	2	0.67	ใช้ได้
----	---	----	-------------------	----	---	------	--------

ตอนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1	แหล่งน้ำ						
	1.1 น้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำนาไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.2 เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ตรวจสอบห้องปฏิบัติการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.3 เกษตรกรมีการทิ้งภาชนะที่บรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่มิดชิดป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	พื้นที่ปลูก						

<p>2.1 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรไม่มี วัตถุดิบทรายที่ทำให้เกิดการตกค้าง ปนเปื้อนสารเคมี</p> <p>2.1 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรไม่อยู่ ในพื้นที่ที่มีสภาวะเสี่ยงก่อให้เกิดการ ปนเปื้อนวัตถุดิบทราย</p>	0 แก้ไข ช ประเ ดิน ค่าถ าม	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
2.2 เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลง นา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ ที่ดิน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3 เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเก็บ ตัวอย่างดินส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3 การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร						
3.1 เกษตรกรพ่นสารเคมีในช่วงเช้า หรือเย็นขณะลมสงบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2 สารเคมีเหลือติดค้างในถังพ่น เกษตรกรสามารถเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไปได้ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.3 เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัด แมลงให้มีติด แสดงป้ายชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว						
4.1 ช่วงเกิดช่อดอกถึงออกรวง เกษตรกรไม่ต้องปล่อยน้ำเข้าแปลง เนื่องจากข้าวไม่ต้องการน้ำมาก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.2 เกษตรสำรวจการเข้าทำลายของ ศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	หากพบการระบาดให้ป้องกันกำจัด อย่างเหมาะสม						
	4.3 ก่อนใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์ ที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลผลิต มี การทำความสะอาดทุกครั้ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว						
	5.1 เมื่อถึงระยะที่เหมาะสมที่เก็บเกี่ยว ข้าว เกษตรกรควรนำรถเก็บเกี่ยว คนงาน ให้พร้อมเพื่อเก็บเกี่ยวได้ทันตาม กำหนด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	5.2 เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มี ความชื้นเล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความ หนามากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อ ป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	5.3 เกษตรกรต้องทำความสะอาด กระสอบบรรจุข้าวเปลือกเพื่อให้ไม่มี ข้าวพันธุอื่นปะปน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต						
	6.1 รถที่ขนย้ายต้องทำความสะอาด มี อุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำ จากภายนอกได้ และต้องไม่ทำให้เกิด การปนเปื้อน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	6.2 ยุ้งฉางที่ใช้จัดเก็บอยู่ในสภาพ พร้อมใช้งาน ปิดมิดชิด สามารถ ป้องกันน้ำฝน ป้องกันการเข้าทำลาย ของสัตว์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	6.3 เกษตรกรทำปุ๋ยหรือฉลากบันทึก รายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ ตรวจสอบได้ง่าย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล						
	7.1 เกษตรกรจัดทำแบบบันทึกให้เป็น ปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	7.2 เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูล การปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการ ผลิตติดต่อกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	7.3 เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัตถุดิบทรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

**ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร
ที่ดี**

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1	แหล่งน้ำ						
	1.1 แหล่งน้ำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มี ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.2 การเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจที่ ห้องปฏิบัติการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.4 อื่นๆ.....						

2	พื้นที่ปลูก						
	2.1 ดินมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	2.2 การประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลัง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	2.3 เก็บตัวอย่างดินส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	2.4 อื่นๆ.....						
3	การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร						
	3.1 ความรู้เรื่องการใช้สารกำจัดศัตรูพืชให้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	3.2 ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	3.3 ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	3.4 อื่นๆ.....						
4	การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว						
	4.1 แหล่งผลิต/จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับ การรับรอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	4.2 ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	4.3 ศัตรูพืชที่เข้าทำลายแปลง ทำให้ทำการป้องกันกำจัดไม่ทันการระบาด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	4.4 อื่นๆ.....						
5	การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						
	5.1 ความรู้เรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

	5.2 ความรู้เรื่องอุปกรณ์การเก็บเกี่ยวก่อนใช้และหลังใช้อุปกรณ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	5.3 การลดความชื้นข้าวเปลือกที่ถูกต้อง เช่น วิธีการ สภาพอากาศ ระยะเวลา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	5.4 อื่นๆ						
6	การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต						
	6.1 พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายที่ไม่สามารถปิดมิดชิด ป้องกันน้ำหรือสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	6.2 สถานที่เก็บรักษาข้าวที่ไม่สามารถป้องกันสารเคมีปนเปื้อน หรือป้องกันการเข้าทำลายของสัตว์ได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	6.3 การทำความสะอาด เพื่อลดการปนเปื้อนของสารเคมีและข้าวพันธุอื่นที่เก็บรักษาไว้ก่อนหน้า	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	6.4 อื่นๆ (ระบุ).....						
7	การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล						
	7.1 ความรู้วิธีการจัดเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	7.2 การบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	7.3 การจัดเก็บเอกสาร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	7.4 อื่นๆ (ระบุ).....						

ตอนที่ 5 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ความต้องการความรู้

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1	แหล่งน้ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	พื้นที่ปลูก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

วิธีการส่งเสริม

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1	รายบุคคล						
	1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมแปลงนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.2 เจ้าหน้าที่ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น line facebook	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	1.3 เข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	แบบกลุ่ม						

	2.1 การฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	2.2 จัดทำแปลงสาธิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	2.3 ทักษะศึกษา/ดูงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	แบบมวลงชน						
	3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสาร เผยแพร่ วารสารการเกษตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุ โทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
	3.3 งานรณรงค์ นิทรรศการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปดผล
		1	2	3			
1	เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	เจ้าหน้าที่กรมการข้าว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	หน่วยงานรับรอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	เกษตรกรกรต้นแบบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ด้านการสนับสนุน

ลำดับ	ข้อมูลแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปดผล
		1	2	3			
1	ความรู้และเทคโนโลยีในการทำนา เพื่อเพิ่มผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

2	เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	แหล่งน้ำ เช่น สระน้ำ บ่อน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ ระบบ ชลประทาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	การปรับปรุงดินให้มีความอุดม สมบูรณ์ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ย ชีวภาพ เมล็ดปอเทือง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	เครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่น แรง เช่น รถไถ รถเกี่ยวข้าว เครื่องสี ข้าว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีว เวอร์เรีย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	แหล่งเงินทุนจากภาครัฐ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8	ตลาดรับซื้อผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9	มาตรการ/โครงการที่รับประกัน ราคาผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ค่า IOC รวมทั้งหมด = 95.34

97

= 0.98

สรุป ค่า IOC มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามใช้ได้

ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

n = 30

หัวข้อแบบสัมภาษณ์	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
ตอนที่ 4 ปัญหาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.863

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตาม 0.823
มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

บรรณานุกรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พัชรินทร์ เกษขจร
วัน เดือน ปี เกิด	27 มกราคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

